

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De humani corporis interioribus sedibus.

† HACTENUS reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita sunt, ut iis certae sedes assignari non possint: nunc de his dicam, quae sunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi ¹ curationesque in notitiam venient, si prius eorum sedes breviter ostendero.

Caput igitur, eaque, quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, sed etiam, quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraque circa guttur venae grandes, quae *σφαιριδες* nominantur; itemque arteriae (quas *καρωτιδες* vocant) sursum procedentes ultra aures feruntur. Atque in ipsis cervicibus glandulae positaе sunt: quae interdum cum dolore intumescunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, ² asperam arteriam nominant; † alterum, stomachum. Arteria exterior ad pulmonem: † stomachus interior ad ventriculum fertur. illa spiritum: hic cibum recipit. Quibus cum diversae viae sint, qua coeunt, exigua in arteria sub ipsis faucibus lingula est: quae, cum spiramus, attollitur; cum cibum portionemque assumimus, arteriam claudit. Ipsa autem arteria, dura & cartilaginosa, in gutture affurgit;

L. 2. M. F. addunt De medicina liber incipit P. Arrium Aurelii Cornelii Celsi Liber Quartus incipit. l. 28. M. F. P. lingua.

¹ Soran. Ephes. Ifag. cap. XII. 2. i. c. Gulam. *Mercurial. Var. Lect. I. c. 1.*

git; caeteris partibus residit. Constat ex
 circulis quibusdam, compositis ad imagi-
 nem earum vertebrarum, quae in spina
 sunt, ita tamen, ut ex parte exteriori
 5 aspera; ex interiori, stomachi modo lae-
 vis sit. eaque descendens ad praecordia
 cum pulmone committitur. Is spongio-
 sus, ideoque spiritus capax, & a tergo
 spinae ipsi junctus, in duas ¹ fibras, ungu-
 10 bubulae modo, dividitur. Huic cor an-
 nexum est, natura ² musculosum, in pectore
 sub sinisteriore mamma situm; duosque
 quasi ventriculos habet. At sub corde at-
 que pulmone, transversum ex valida mem-
 15 brana septum est, quod a praecordiis ute-
 rum diducit, aequae nervosum; multis etiam
 venis per id discurrentibus; a superiore
 parte, non solum intestina, sed jecur quo-
 que lienemque discernit. Haec viscera pro-
 20 xime, sed infra tamen posita, dextra si-
 nistraque sunt. Jecur a dextra parte sub
 praecordiis ab ipso septo orsum, intrin-
 secus cavum, extrinsecus gibberum est.
 quod prominens leviter ventriculo infi-
 25 det, & in quatuor fibras dividitur. Ex in-
 feriore vero parte ei fel inhaeret. At lien in
 sinistra, non eidem septo, sed intestino
 annexus est, natura mollis & rarus, lon-
 gitudinis crassitudinisque modicae; isque
 30 paulum a costarum regione in utrum ex-
 cedens, ex maxima parte sub his condi-
 tur. † atque haec quidem juncta sunt. Renes
 vero divisi: qui lumbis sub imis coxis in-
 haerent, a parte earum resimi, ab altera ro-
 tundi;

*l. 1. P. residet. l. 20. M. F. P. proxima. l. 22. M. E. or-
 tum. l. 23. M. E. P. gibbum est. l. 27. M. om. ei. M. F.
 P. lienis. l. 28. M. F. P. innexus. l. 33. M. F. P. diversi.*

¹ Hippocr. Coac. Sent. 300. Van der Linden Med.
 Physiol. c. 17, p. 239. ² Hippocrat. de Corde T. IV.

tundi; qui & venosi sunt, & tunicis super
 conteguntur. Ac viscerum quidem hae se-
 des sunt. Stomachus verò, qui intestino-
 rum principium est, nervosus a septima
 spinae vertebra incipit, ac circa praecordia 5
 cum ventriculo committitur. Ventriculus
 autem, qui receptaculum cibi est, constat
 ex duobus tergoribus. isque inter lienem
 & jecur positus est; utroque ex his paulum
 super eum ingrediente. Suntque etiam 10
 membranulae tenues, per quas inter fe-
 tria ista connectuntur, jungunturque ei
 183, 19. septo, quod transversum esse, supra posui.
 Inde ~~ista~~ ventriculi pars paulum in dex-
 teriorem partem conversa, in summum in-
 testinum coarctatur. Hanc juncturam πυ-
 λαγῶν Graeci vocant, quoniam portae mo-
 do in inferiores partes ea, quae excreturi
 sumus, emittit. Ab ea jejunum intestinum
 incipit, non ita implicitum. cui tale voca- 20
 bulum est, quia nunquam, quod accepit,
 continet; sed protinus in inferiores partes
 transmittit. Inde tenuius intestinum est,
 in sinus vehementer implicitum: orbes
 vero ejus per membranulas singuli cum 25
 interioribus connectuntur; qui in dexte-
 riorum partem conversi & e regione dex-
 terioris coxae finiti, superiores tamen par-
 tes magis complent. Deinde id intestinum
 cum crassiore altero transverso committi- 30
 tur; † quod a dextra parte incipiens, in fi-
 nisteriorem pervium & longum est, in dex-
 teriorem non est; ideoque caecum nomina-
 tur. At id, quod pervium est, late fusum at-
 que

l. 1. M. F. P. sunt, & ventriculos habent & tu-
 nicis. l. 4. P. nervosus septus a septimae spinae d.
 l. cad. M. F. septimae. l. 12. P. omnia. l. 19. P.
 remittit. l. 21. F. M. P. accipit. l. 23. P. tenue.
 l. 26. M. F. P. inferioribus.

que sinuatum, minusque quam superiora
 intestina nervosum, ab utraque parte huc
 atque illuc volutum, magis tamen finiste-
 5 ritiores inferioresque partes tenens, contin-
 git jecur atque ventriculum: deinde cum
 quibusdam membranulis a sinistro rene
 venientibus jungitur; atque hinc ad dex-
 tra recurvatum in ima dirigitur, qua ex-
 cernit: ideoque id ibi rectum intestinum
 10 nominatur. Contegit vero universa haec
 omentum, ex inferiore parte laeve & ad-
 strictum, ex superiore mollius. Cui adeps
 quoque innascitur; quae sensu, sicut cere-
 15 brum quoque & medulla, caret. At a re-
 nibus singulae venae, colore albae, ad vesicam
 feruntur; *ὑσμητιδες* Graeci vocant, quod
 per eas inde descendentem urinam in ve-
 ficam distillare concipiunt. Vesica autem
 in ipso sinu nervosa & duplex, cervice ple-
 20 na atque carnosa, jungitur per venas cum
 intestino, eoque osse, quod pubi subest:
 ipsa soluta atque liberior est: aliter in viris
 atque in feminis posita. Nam in viris jux-
 ta rectum intestinum est, potius in fini-
 25 stram partem inclinata: in feminis super
 genitale earum posita est, & superne lapsa,
 ab ipsa vulva sustinetur. Tum in masculis
 iter urinae spatiosius & compressius a cer-
 vice hujus descendit ad colem: in femi-
 30 nis brevius & plenius, super vulvae cervi-
 cem se ostendit. Vulva autem in virginibus
 quidem admodum exigua est: in mulieri-
 bus vero, nisi ubi gravidae sunt, non multo
 major, quam ut manu comprehendatur.

Ea,

474, 20.
 48, 22.

*l. 7. P. haec dextra. l. ead. M. F. om. ad. l. 8. M. F. P. imo. l. ead. M. F. derigitur. l. 11. M. F. P. in-
 teriore. l. 12. M. F. P. om. ad. l. 26. F. supraque clapsa.
 M. P. superque clapsa.*

M 5

Ea, recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, contra mediam alvum orsa, inde paulum ad dexteriores coxam convertitur; deinde super rectum intestinum progressa, iliis feminae latera sua innectit. 5
 Ipsa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A quibus ac pube abdomen sursum versus ad praecordia pervenit; ab exteriori parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana inclusum: quae 10 omento jungitur; *κεφαλαίος* autem a Graecis nominatur.

C A P. II.

De curationibus morborum, qui nascuntur a capite. 15

HIS veluti in conspectum quendam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exequar, orsus a capite: sub quo nomine nunc significo eam 20 partem, quae capillitio tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus.

2. De Capitis dolore.

In capite autem interdum acutus & pestifer morbus est, quam *κεφαλαίος* Graeci 25 vocant. Cujus notae sunt, horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, 30 sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in

L. I. M. F. P. continuataque. l. ead. M. P. F. quem. l. 10. M. F. P. interiori. l. 11. F. M. κεφαλαίος. l. 15. F. M. P. addunt Et primo de ejus dolore, deinde de morbo qui circa faciem nascitur, tum de linguae resolutione, postremo de desillatione ac gravedine. l. 21. M. F. P. capillo. l. 24. M. F. P. ignorant De capitis dolore. l. 24. M. F. P. calidus,

1 Soran, Ephes. I, Iſag. c. 6.

in capite longa imbecillitas, sed neque
 gravis, neque periculosa, per hominis aeta-
 tem est. Interdum gravior dolor, sed bre-
 vis, neque tamen mortiferus; qui vel vino,
 5 vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut
 sole contrahitur. Hique omnes dolores
 modo in febre, modo sine hac sunt: modo
 in toto capite, modo in parte; interdum
 sic, ut oris quoque proximam partem ex-
 10 crucient. Praeter haec etiam invenitur ge-
 nus, quod potest longum esse: ubi humor
 cutem inflat, eaque intumescit, & premen-
 ti digito cedit: ὑδρησίφαλος Graeci appel-
 lant.

15 Ex his id, quod secundo loco positum
 est, dum leve est, qua sit ratione curan-
 dum, dixi, ¹ cum persequeretur ea, quae sani
 homines in imbecillitate partis alicujus fa-
 cere deberent. Quae vero auxilia sint capi-
 20 tis, ubi cum febre dolor est, eo loco expli-
 citum est, quo febrium curatio exposita
 est. nunc de caeteris dicendum est.

17, 8.
 138, 23.

Ex quibus id, quod acutum est, & id,
 quod supra consuetudinem intenditur, id-
 25 que, quod ex subita causa, etsi non pesti-
 ferum, tamen vehemens est, primam cu-
 rationem habet, qua sanguis mittatur. Sed
 id, nisi intolerabilis est dolor, superva-
 cuum est. Satiusque est, abstinere a cibo;
 30 si fieri potest, etiam a potionibus; si non po-
 test, aquam bibere. Si postero die dolor
 remanet, alvum ducere, sternutamenta
 evocare, nihil assumere, nisi aquam. Saepe
 enim dies unus aut alter totum dolorem
 hac

l. 19. M. F. sunt.

¹ Lib. I, c. 4.

hac ratione discutit, utique, si ex vino vel cruditate origo est.

Si vero in his auxilii parum est, tondere oportet ad cutem: deinde considerandum est, quae causa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; spongiam concavam imponere, subinde aqua frigida expressam; ungere rosa & aceto, vel potius his tinctam lanam succidam imponere, aliave refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe salsa, aut in qua laurus decocta sit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veste velare quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus vestimentisque onerant, & sic levantur: alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi causa incognita est, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quae experimentum approbant.

At si parum causa discernitur, perfundere caput, primum aqua calida, sicut supra praeceptum est, vel salsa, vel ex lauro decocta, tum frigida posca. Illa in omni vetusto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare his, quae salivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, sanguinem ex naribus detrahare, resina subinde tempora pervellere, & imposito sinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo subjecto, ne

l. 4. M. F. P. tonderi. l. 8. M. F. P. subinde in aqua. l. 10. M. F. P. aliaque. l. 15. F. M. P. om. &. l. 26. M. F. posca. l. 29. F. iis.

z Soran. Ephes. Isag. c. 6.

- ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor est, ulcera excitare, cibum semper modicum cum aqua sumere: ubi levatus est dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est, etiam ad vinum reverti; sed postea semper, antequam quicquam aliud, aquam bibere.
- 10 Diffimile est id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem necessarium est: deinde imponere sinapi, sic ut exulceret: si id parum profuit: scalpello utendum est. Illa cum hydropicis communia sunt, ut exerceatur, infudet, vehementer perfricetur, cibus potionibusque utatur urinam praecipue moventibus.

2.

De morbo, qui circa faciem nascitur.

- 20 **C**IRCA faciem vero morbus innascitur, quem Graeci ¹ *κινησι παραμυον* nominant. Is cum acuta febre oritur. Os cum rictu quodam pervertitur, ideoque nihil aliud est, quam distortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: somnus in promptu est.

- In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum non est, ducere alvum. Si ne sic quidem discussum est, albo veratro vomitum movere. Praeter haec necessarium est vitare solem, lassitudinem, vinum. Sed si discussum his non est, utendum est cursu, & fricatione in eo, quod laesum

*l. 1. F. M. P. arrodat. l. 3. M. F. per modicum. l. 6. M. F. P. frigida per caput. l. 13. M. F. P. profuit. l. 19. M. F. P. addunt quem Graeci *κινησι παραμυον* vocant. l. 22. M. F. P. acuta fere febre. l. 23. M. F. P. motu. l. 24. M. F. P. distortio. l. 32. M. F. P. om. sed. l. ead. M. F. id. P. Id bis. l. 33. M. F. P. fricatione.*

¹ Aretaeus de Morb. Diurn. l. 7. Caelius Aurelianus. Tard. pass. II. 2.

sum est, leni & multa: in reliquis partibus brevior, sed vehementi. Prodest etiam movere sternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe salsa, sic ut ei quoque sulphur adji- 5
ciatur: post perfusionem iterum perfricari, sinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item sinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptissimus ex media materia est. 10

3.

De Resolutione linguae.

AT si lingua resoluta est, quod interdum per se, interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyslopum, vel nepeta decocta sit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae sub mento sunt, & cervicem vehementer perfricare; lasere linguam ipsam 20
linere; manducare, quae sunt acerrima, id est sinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento spiritu, caput saepe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam esse radiculam, 25
deinde vomere.

4.

De Distillatione ac gravedine.

DISTILLAT autem humor de capite interdum in nares, quod lene est; 30
interdum in fauces, quod peius est; interdum etiam in pulmonem, quod pessimum

l. 8. M. F. P. idem. l. 9. M. F. P. arrodat. l. 28. M. F. P. De destillatione ac gravedine. l. 29. M. F. P. destillat. l. ead. F. M. P. ex.

1 Caes. Aurelian. Morbor. Chronic. II. 7.

mum est. Si in nares distillaverit ; tenuis
 per has pituita profluit , caput leniter dolet ,
 gravitas in eo sentitur , frequentia sternuta-
 5 tamenta sunt. Si in fauces , has exasperat ,
 tussiculam movet. Si in pulmonem ; prae-
 ter sternutamenta & tussim , est etiam capi-
 tis gravitas , lassitudo , sitis , aestus , biliosa
 urina.

Aliud autem (quamvis non multum di-
 10 stans) malum , gravedo est. Haec nares
 claudit , vocem obtundit , tussim siccam mo-
 vet. * Sub eadem vero salsa est saliva , sonant
 aures , venae moventur in capite , turbida
 urina est. Haec omnia *νεφελος* Hippocrates
 15 nominat. Nunc video apud Graecos in gra-
 vedine hoc nomen servari : distillationes ,
νεφελους appellari. Haec communia &
 brevia ; sed si neglecta sunt , longa esse con-
 fuerunt. Nihil pestiferum est , nisi quod
 20 pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejusmodi sentimus , protin-
 us abstinere a sole , a balneo , a vene-
 re debemus. Inter quae unctioe , & af-
 25 fueto cibo nihilominus uti licet. Ambu-
 latione tantum non acri , sed recta uten-
 dum est , & post eam caput atque os supra
 quinquages perfricandum. Raroque fit ,
 ut si biduo , vel certe triduo nobis tempe-
 ravimus , id vitium non levetur. Quo leva-
 30 to , si in distillatione crassa facta pituita est ,
 vel in gravedine , nares magis pallent , bal-
 neo utendum est , multaque aqua prius ca-
 lida , post egelida , fovendum os , caputque ;
 deinde cum cibo pleniore vinum biben-
 dum.

L. 1. M. F. P. *distillat.* l. 2. P. *leviter.* l. 3. M. F. P. *ejus.*
 l. 12. M. F. P. *om. vero.* l. 16. M. F. *distillationem.* l. 17.
 M. F. P. *haec autem communia.* l. 18. M. F. P. *&* l. 20. M.
 F. P. *exulceravit.* l. 21. M. F. P. *sensimus.* l. 22. M. F. P.
om. a lead. M. F. P. *vino.* l. 25. M. F. P. *om. non.* *lead.*
 M. F. *recta.* l. 30. M. F. P. *distillatione.* l. 31. M. F. *patent.*

dum. At, si aequae tenuis die quarto pituita est, vel nares aequae clausae videntur, assumendum est vinum aminaeum, austerum; deinde rursus biduo aqua, post quae ad balneum, & ad consuetudinem revertendum est.

Neque tamen ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, expedit tamquam aegros agere: sed caetera omnia quasi sanis facienda sunt, praeterquam si diutius aliquem, & vehementius ista sollicitare consuerunt. huic enim quaedam curiosior observatio necessaria est. Igitur huic, si in nares vel in fauces distillavit, praeter ea, quae supra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum est, perfricandae vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thoraci erit, levior capiti, demenda assueti cibo pars dimidia, sumenda ova, amyllum, similiaque, quae pituitam faciunt crassiore, siti, quanta maxima sustineri potest, pugnandum est. Ubi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque usus est, adiciendus est cibo pisciculus, aut caro; sic tamen, ne protinus iustus modus cibi sumatur: vino meraco copiosius utendum est.

At, si in pulmonem quoque destillat, multo magis & ambulatione & frictione opus est, eademque adhibita ratione in cibis. Si non satis illi proficiunt, acrioribus utendum est, magis somno indulgendum est, abstinendumque a negotiis omnibus, aliquando, sed serius, balneum tenendum.

In

l. 7. M. F. P. tamen illis ipsis. l. 11. al. consueverunt. l. 14. M. F. P. destillavit. l. 17. M. F. . . frictio. l. 21. M. F. maxime. l. 28. M. F. P. multoque magis. l. 32. M. F. P. om. est. l. 33. P. & l. ead. a M. F. abest balneum.

In gravedine autem, primo die quiescere, neque esse, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: postero die surgere, diu abstinere a potione, aut, si res coegerit, non ultra heminam aquae assumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum pisciculo, vel levi carne fumerre, aquam bibere: si quis sibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum est, multa aqua calida caput & os fovere usque ad sudorem, tum ad vinum redire. Post quae vix fieri potest, ut idem incommodum maneat. sed, si manserit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, servatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis necessariae sunt.

C A P. III.

De Cervicis morbis. 1

A CAPITE transitus ad cervicem est, quae gravibus admodum morbis obnoxia est. Neque tamen alius importunior acutiorque morbus est, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput scapulis, modo mentum pectori adnecit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Graeci ἐπιθετικόν, sequentem ἐμωλωδόν, ultimum τήπιον appellant: quamvis minus subtiliter quidam indifferetis his nominibus utuntur. Ea saepe intra quartum diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt.

Eadem

1. 6. M. tam. 1. 7. M. F. P. leni. 1. 8. M. aqua. 1. 20. M. F. P. addunt curationibusque. 1. 26. annectit. 1. 28. M. P. F. priorem. 1. 29. M. F. P. insequentem.

1 Galen. Introd. in Med. c. 13. 2 Areraeus de Morb. Acut. I. 6. 3 Cacl. Aurel. Morb. Acut. III. 6. 4 Suid. in ead. voce. 5 Aphor. V. 6.

N

78, 34. Eadem omnia ratione curantur; idque
convenit. Asclepiades utique ¹ mittendum
fanguinem credidit. Id quidam utique vi-
tandum esse dixerunt, eo quod maxime
tum corpus calore egeret; isque esset in ⁵
fanguine venarum. Hoc quidem falsum est.
neque enim natura sanguinis est, ut utique
calet; sed ex his, quae in homine sunt, is
celerrime vel calefit, vel refrigescit. Mit-
ti vero nec ne debeat, ex his intelligi po- ¹⁰
78, 79. test, quae de sanguinis missione praecepta
sunt. Utique autem recte datur ² casto-
reum, & cum hoc piper, vel laser. Dein-
de opus est fomento humido & calido. Ita-
que plerique aqua calida multa cervices sub- ¹⁵
inde perfundunt. id in praesentia allevat; sed
opportuniore nervos frigori reddit. quod
utique vitandum est.

Utilius igitur est, cerato liquido pri-
mum cervicem perungere; deinde admo- ²⁰
vere vesicas bubulas vel utriculos ³ oleo
calido repletos, vel ex farina calidum ca-
taplasma, vel piper cum ficu contusum.
Utilissimum tamen est, humido sale ⁴ fove-
re. quod quomodo fieri debeat, jam osten- ²⁵
95, 16. di. Ubi eorum aliquid factum est, admovere
ad ignem, vel si aestas est, in sole aegrum oportet;
maximeque oleo vetere; si id non est,
⁵ Syriaco; si ne id quidem est, adipe ⁶ quam
vetustissima, cervicem, & scapulas, & spinam ³⁰
perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebrae homi-
num utilis fit, tum iis praecipue, quae in
col-

1. 2. M. F. P. convenit. Sed Asclepiades. l. 3. M. F. P. quod. l. ead. M. F. P. om. utique. l. 6. M. F. P. ignorant venarum. l. ead. M. P. F. verum hoc. l. 8. M. F. P. caleat. l. ead. M. P. F. bic. l. 10. M. om. ne. l. 23. M. P. F. piper rotundum cum. l. ead. M. F. P. ficu. l. 25. M. F. P. fieret. l. 30. M. F. P. spinas. l. 32. M. F. P. frictio. l. ead. M. F. P. omnibus in homine vertebrae. l. 33. M. F. P. om. hominum.

¹ Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. ² Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320. ³ Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. ⁴ Marc. de Med. c. XVIII. p. 320. ⁵ Plin. N. H. XV. 7. ⁶ Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320.

collo sunt. Ergo die nocteque, interpositis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum est: dum intermittitur, imponendum ¹ malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & praecipue frigus. ideoque in eo conclavi, quo curatur aeger, ignis continuus esse debet, maximeque tempore antelucano, quo praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonsum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & superimposito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum descendere, vel in aquam calidam, in qua foenum graecum decoctum 15 fit, & adjecta olei pars tertia. Alvus ² quoque ducta saepe superiores partes resolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae sunt, sic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut sinapi adurenda. Ubi levatus est dolor, moverique cervix coepit; scire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, ³ quisquis mandendus est. Sorbitionibus utendum, itemque ovis forbi- 25 libus, aut † e pullis mollibusve jus aliquod afflumendum. Id si bene processerit, jamque ex toto recte se habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam 30 panis mandendus, quam vinum gustandum; siquidem hujus usus praecipue periculofus; ideoque in longius tempus differendus est.

CAP.

1. 2. M. F. P. dum id intermittitur. 1. 4. M. F. P. om.
 & 1. 5. P. conclavi, in quo. 1. cad. M. F. P. cababit. 1. 6.
 M. F. P. debet. 1. 18. M. P. eadem. 1. 19. M. P. adu-
 rendae. 1. 24. M. F. P. à. 1. cad. M. F. P. mollibus. 1.
 25. M. F. at. 1. 31. M. F. P. longum.

1 Marcellus de Med. c. XVIII. p. 320. 2 Aph.
 VII. 5. 3 Caelius Aurel. Morb. Acut. III. 9.

CAP. IV.

1 De Faucium morbis: & primum de Angina.

U^T hoc autem morbi genus circa totam cervicem; sic alterum, aequè pestiferum acutumque, in faucibus esse 5 consuevit. Nostri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur. id 10 2 *συνάγγχλω* vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil significat, oculi vertuntur, facies pallet, singultusque est. *αἷς συνάγγχη* vocatur. Illis communia sunt; aeger non cibum devorare, 15 non potionem potest, spiritus ejus intercluditur. Levius est, ubi 3 tumor tantummodo & rubor est, caetera non sequuntur. id *συνάγγχλω* appellant.

Quicquid est, si vires patiuntur 4 sanguis 20 mittendus est, etsi non abundat: secundum est, ducere alvum. Cucurbitula quoque 79, 1, 22. recte sub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod strangulat, evocet. Opus est deinde fomentis humidis. nam sicca 25 spiritum elidunt. Ergo admovere spongias oportet: quae melius in calidum oleum, quam in calidam aquam subinde dimittuntur. Efficacissimumque est hic quo- 25, 25. que, salem calidis cum sacellis superponere. Tum commodum est, hyssopum, vel nepetam, vel thymum, vel absinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, cum mul- 30 fa

1. 3. M. F. P. *accurationibus*. l. ead. M. F. P. *deinde de difficultate spirandi, ultimo de tussi*. l. 15. M. F. *uti*. l. ead. M. F. P. *illa*. l. 17. M. F. P. *includitur*. l. 18. M. F. P. *lenius*. l. 22. M. F. P. *si*. l. 29. M. F. P. *denittuntur*. l. 30. M. F. P. *efficacissimusque*. P. *efficacissimusque est salis calidi succus*. l. 31. M. F. *salis calidi succus*. l. 33. M. F. P. *nepeta*. l. 34. M. F. P. *aut*.

1 Aretaeus de Morb. Acut. I. 7. 2 Cael. Aur. Morb. Acut. III. c. 1, 2, 3, 4. Aegin. III. 27. D. Hier. in Job. cap. VII. 3 Aphor. VI. 37. 4 Marcell. de Med. c. XV. p. 303.

sa decoquere, eaque gargarizare: post haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris est. Polline etiam piperis recte respergitur.

5 Si per haec parum proficitur, ultimum est, incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis supra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quae sub lingua sunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus si
10 non fuerit aeger adjutus, scire licet, a malo victum esse. Si vero his morbus levatus est, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recursus est. Atque interdum natura quoque adjuvat, si
15 ex angustiore sede vitium transit in latiorrem. Itaque rubore & tumore in praecordiis orto, scire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum est ab humidis, maximeque aqua mulsa: deinde assumendi molles & non acres cibi sunt, donec fauces ad pristinum habitum revertantur. Vulgo audio, si
20 quis pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum
25 ex sale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulsam, quae potui detur, infriari & prodesse. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi possit,
30 quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inferendum huic operi meo credidi.

2. De

l. 1. M. F. P. mulsam aquam. l. 4. M. F. P. piperis id recte. l. 5. M. P. sed. l. 7. M. F. supra. P. citra. l. 10. M. F. P. om. a. l. 12. M. F. P. fauces & cibum. l. cad. M. F. P. spiritum. l. 18. M. F. P. levavit. l. 19. M. F. P. mulsade-cocta deinde. l. 23. M. F. P. hirundinis. l. 27. M. F. P. detur. l. cad. M. F. P. infricari.

1 Marc. de Med. c. XV. p. 305. 2 Aph. VI. 37.
3 Plin. H. N. X. c. 33. 4 Plin. H. N. XXX. 4.
5 Plinius H. N. XXX. 4.

2. De Difficultate spirandi

EST etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit; sed haec dum modica est, neque ex toto strangulat, ¹ δύσπνοια appellatur: cum vehementior est, ut spirare aeger sine sono & anhelatione non possit, ² ἀσπυα; cum accessit id quoque, ne nisi recta cervice ³ spiritus trahatur, ⁴ ὀρθόπνοια Ex quibus id, quod primum est, potest diu aliquem trahere: duo insequentia acuta esse consuerunt. His communia sunt; † quod propter angustias, per quas spiritus evadit, † sibilum elidit; dolor in pectore praecordiisque est, interdum etiam in scapulis, isque modo decedit, modo revertitur; ad haec tussicula accedit.

Auxilium vero est, nisi aliquid prohibet, in sanguinis detractio. Neque id fati est, sed lac caprinum calidum jejuno dandum, & si non febrit, venter solvendus est. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit spiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto sublime habendum est: thorax fomentis, cataplasmatisque calidis, aut siccis, aut etiam humidis adjuvandus est; & postea malagma superimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno in potum multa, vel aqua, cum qua vel hyslopus cocta, vel con-

l. 4. M. F. P. atque aliud. l. 13. M. F. P. diutius trahi. l. 17. M. F. om. in. l. 18. M. F. P. decedit. l. 20. M. F. P. om. vero. l. 22. M. F. P. lacte quoque v. s. l. 30. F. M. P. postea vel malagma. l. 31. M. F. P. vel certe ceratum. l. 32. M. F. P. potui. l. 33. F. M. P. om. vel.

¹ Caes. Aurel. Tard. Passio. III. 1. Aeginet. III. 20.
² Hieron. in Job c. IX. ³ Sublimis spiritus dicitur Horatio.
Vide Not. Dan. Heinf. ad Horat. l. 15. vs. 31. ⁴ Trall. l. 2.

concrita capparidis radix fit. Deligitur etiam
 utiliter, aut nitrum, aut ¹ nasturtium, allium-
 ve frictum; deinde contritum & cum melle
 5 mixtum: simulque coquantur mel, galba-
 num, resina, terebinthina: ubi autem coe- 275, 33.
 runt, ex his, quod fabae magnitudinem ha-
 bet, quotidie sub lingua liquatur: aut ful-
 phuris ignem non experti ^{p*}. & quadrans,
 abrotani ^{p*}, in vini cyatho teruntur, idque
 10 tepesfactum sorbetur. Est etiam non vana
 opinio, vulpinum jecur ², ubi siccum & ari-
 dum factum est, contundi oportere, polli-
 nemque ex eo potioni aspergi; vel ejusdem
 pulmonem quam recentissimum assum, sed
 15 sine ferro coctum, edendum esse. Praeter haec,
 sorbitionibus & lenibus cibis utendum est: in-
 terdum vino tenui austero: nonnunquam vo-
 mitu. Profunt etiam, quaecumque urinam
 movent: sed nihil magis, quam ambulatio
 20 lenta pene usque ad lassitudinem; fricatio
 multa, praecipue inferiorum partium, vel
 in sole, vel ad ignem, & per seipsum, &
 per alios, usque ad sudorem.

3. De Faucium exulceratione.

25 In interiore vero faucium parte inter-
 dum exulceratio esse consuevit. In hac
 plerique extrinsecus cataplasmatibus calidis,
 fomentisque humidis utuntur. Volunt
 etiam vaporem calidum ore recipi. per
 30 quem molliores alii partes eas fieri dicunt,
 opportunioreque vitio jam haerenti. Sed, si
 bene sic vitari morbus potest, tuta illa
 praefidia: si metus ejus est, supervacua sunt.
 Uti-

*L. 1. M. F. P. datur. l. 2. M. F. P. album. l. 4. F. P. co-
 quantur. M. coquantur. l. 5. M. F. P. terebinthina: & ubi.
 l. cad. M. F. P. om. autem. l. 11. M. F. vulpium. l. 13. M.
 F. P. potentamque. l. 19. F. M. P. argent. l. 21. M. F. P.
 frictio. l. 24. M. F. P. ignorant De Faucium exulceratione.
 l. 30. M. quae.*

¹ Caes. Aurelian. Tard. Pass. III. 1. ² Scribon.
 Larg. c. 19. Comp. 76. Plin. H. N. XXVIII. 13.

Utique autem perfricare fauces periculofum est. exulcerat enim. Neque utilia funt, quae urinae movendae funt apta: quia poffunt, dum tranfeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam fupprimi melius eft.

Afclepiades multarum rerum, quas ipfi quoque fecuti fumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum effe forbendum. hoc enim fine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id fupprimere fanguinem poteft, ulcera 10 ipfa fanare non poteft. Melius huic rei licium eft; quod idem quoque aequè probat: vel porri, vel marrubii fuccus, vel nuces Graecae¹ cum tragacantho contritae & cum paffo mixtae, vel lini femem contritum & 15 cum dulci vino mixtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique neceffaria eft. Fricatio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero effe debent, neque nimium a- 20 cres, neque asperi; mel, lenticula, trugum, lac, ptifana, pinguis caro, praecipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum eft. Potionis quam minimum effe convenit. Aqua dari poteft, vel pura, vel in qua malum coto- 25 neum, palmulaeve decoctae funt. Gargarizationes quoque lenes: fin hae parum proficiunt, reprimentes utiles funt.

Hoc genus neque acutum eft, & poteft effe non longum: curationem tamen ma- 30 turam, ne vehementer & diu laedat, defiderat.

4. De Tuffi.

Tuffis vero fere propter faucium exulcerata-

l. 12. M. P. licitum. l. 14. M. F. trachanto. l. 18. M. F. P. frictio. l. 22. P. pinguis quoque caro. l. 26. M. F. cydneum.

¹ *Amygdala.* Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobius Saturn. II. 14.

cerationem molesta est: quae multis ¹ modis
contrahitur. Itaque, illis restitutis, ipsa fini-
tur. Solet tamen interdum per se quoque
male habere: & vix, cum vetus facta est,
5 eliditur. ac modo arida est, modo † pituitam
facit vel citat.

Oportet autem hysopum altero quoque
die bibere: spiritu retento currere, sed mi-
nime in pulvere: ac lectione uti vehementi;
10 quae primo impeditur a tussi, post eam vin-
cit: tum ambulare: deinde per manus quo-
que exerceri, & pectus diu perfricare: Post
haec quam pinguisimae ficus uncias tres, su-
per prunam incoctas, esse.

15 Praeter haec, si humida est, profunt fri-
cationes validae, cum quibusdam calefa-
cientibus, sic, ut caput quoque simul ve-
hementer perfricetur: item cucurbitulae
pectori admotae, sinapi ex parte exteriore
20 faucibus impositum, donec leviter exulce-
ret; potio ex menta, nucibusque Graecis &
amylo; primoque assumptus panis aridus,
deinde aliquis cibus lenis.

At, si sicca tussis est, cum ea vehementif-
25 sime urget, adjuvat vini austeri cyathus as-
sumptus; dum ne amplius id, interposito
tempore aliquo, quam ter aut quater fiat:
item laseris quam optimi paululum devo-
rare opus est; porri vel marrubii succum as-
30 sumere; scillam delingere; acetum ex ea,
vel certe acre forbere, aut cum spica allii
contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tussi est peregrina-
tio, navigatio longa, loca maritima, nata-
tiones.

l. 2. P. vetus. l. 4. P. ipsa. l. 6. M. F. P. om. facit vel.
l. 7. a M. F. abest autem. l. 14. M. F. P. supra prunas.
l. 15. M. F. P. frictiones. l. 17. M. F. P. siccum. l. 23.
M. om. cibus. l. 28. M. P. paulum.

¹ Trallian. V. 1.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum alio coctum. Sorbitiones, quibus lafer fit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque forbile, sulphure adjecto; forbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, † aliis vero vinum.

5. De Sanguinis sputo.

Magis terreri potest aliquis, cum sanguinem expuit. sed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo † ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copiose, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, sic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum sanguis profluit, interdum simile aquae quiddam, in qua caro recens lota est. Nonnunquam autem is a fummis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; sed aut ore venae alicujus adaperto, aut tuberculis quibusdam natis, ex hisque sanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, neque quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut jecinore feratur. Saepe feminae, quibus sanguis per menstrua non respondet, hunc expuunt. Auctoresque medici ferunt, vel exesa parte aliqua sanguinem exire,

l. 5. M. F. P. om. quoque. l. 6. M. F. potui. P. potus. l. 8. M. F. P. om. vero. l. 9. M. F. P. ignorant De Sanguinis sputo. l. 23. M. F. tuberculis. l. 24. M. P. his l. 26. M. P. aut. l. 27. F. M. P. om. vero. l. 31. M. F. P. aut ex. l. 34. F. sunt. M. P. fuerunt. l. cad. M. ex ea.

1 Aretaeus de Morb. Acutis II. 2. Caes. Aurel. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.

exire, ¹ vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam *ἀδέρωτιν*, secundam *ρηγμοχαρμὸν*, tertiam *ἀναστρωσιν* appellant. Ultima minime nocet; prima gravissimè.

5 Ac saepe quidem evenit, uti sanguinem ² pus sequatur.

Interdum autem, qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad valetudinem profuit.

Sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, prout sedes ipsa est, ita varia & periculosa genera morborum fiunt.

10 Si vero sanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis est. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere ³ sanguis solet, aut quibus spina

15 dolet, coxaeve, aut post cursum vehementem vel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipsam quoque lassitudinem solvere.

20 Ac ne in eo quidem terribile esse, qui ex superiore loco decidit: si tamen in ejus urina nihil aliud novabit. Neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, si ante confirmare & implere corpus licuit: &

25 ex toto nullum nocere, qui in corpore robusto, neque nimius est, neque tussim aut calorem movet. Haec pertinent ad universum. nunc ad ea loca, quae proposui, veniam.

30 Si ex gingivis exit, portulacam manducasse satis est. Si ex ore, continuasse eo merum vinum: si id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia consumere hominem potest, commo-

diffi-

79, 30.

l. 2. M. F. resinò χαρμὸν. l. 3. M. F. monanchomofin. l. 11. M. F. P. sunt. l. 22. M. F. P. om. aliud. l. ead. notabit. l. 32. M. P. parum id.

¹ Cael. Aurel. Tard. Pass. II. 9. 10. Aretaeus Morb. Acutor. Curat. II. 2. Trallian. VII. 1. ² Aph. VII. 78. ³ Aph. VII. 37.

diffimum est, impetum ejus, admota ¹ occipitio cucurbitula, sic ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menstrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, incisiss inguinibus ejus, admo- 5 vere.

At, si ex faucibus interioribusve partibus processit, & metus major est, & cura 79, 2. major adhibenda. Sanguis mittendus est: &, si nihilominus ex ore processit, iterum 10 tertioque, & quotidie paulum aliquid: protinus autem debet forbere vel acetum, vel etiam cum thure plantaginis aut porri succum, imponendaque extrinsecus supra id, 290, 21. quod dolet, lana succida ex aceto est, & 15 293, 21. id spongia subinde refrigerandum. Erasistratus horum crura quoque & femora brachia- que pluribus locis deligabat. Id Aesclepiades adeo non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit. Sed id saepe commode 20 respondere experimenta testantur.

Neque tamen pluribus locis deligari necesse est, sed sat est infra inguina, & super talos, summosque humeros, etiam brachia. Tum, si febris urget, danda est sorbitio; 25 & potui aqua, in qua aliquid ex his, quae alvum adstringunt, decoctum sit. At, si abest febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & molle quoque ovum dari potest potui, vel idem, quod supra scriptum est, 30 vel vinum dulce, vel aqua frigida. sed sic bibendum erit, ut sciamus, huic morbo fitim prodesse.

Praeter haec necessaria sunt quies, securitas,

¹ Marcell. de Med. c. X. pag. 288.

ritas, silentium. Caput hujus quoque cubantis sublime esse debet; recteque tondetur. Facies saepe aqua frigida fovenda est. At inimica sunt vinum, balneum, Venus, 172, 2.
 5 in cibo oleum, acriora ¹ omnia, item calida fomenta, conclave calidum, & inclusum, multa vestimenta corpori injecta: etiam fricationes, nisi ubi bene sanguis conquievit. Tum vero incipiendum est a brachiis,
 10 cruribusque; a thorace abstinendum. In hoc casu per hiemem, locis maritimis; per aestatem, mediterraneis opus est.

C A P. V.

De Stomachi morbis.

15 **F**AUCIBUS subest stomachus; in quo plura ² longa vitia incidere consueverunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum
 20 bilis adoritur. Frequentissimumque est ejus malum, quo resolvitur: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diversa autem vitia ejus, sic etiam remedia sunt. Ubi exaestuatur, aceto cum rosa
 25 extrinsecus subinde fovendus est; imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplasmata, quae simul & reprimant & molliunt. Potui, nisi quid obstat, gelida aqua praestanda.

30 Si inflatio est, profunt admotae ³ cucurbitulae; neque incidere cutem necesse est: profunt sicca & calida fomenta, sed non vehementissima. Interponenda abstinentia est.

l. 5. M. F. P. acria. l. 8. M. F. P. om. nisi. l. 15. M. F. P. & curationibus. l. 21. M. F. P. oritur. l. 29. M. l. quid.

¹ Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 24. ² Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 2. Trallian. VII 3. ³ Sub scapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloisius Mundella Epist. 7. pag. 125. & seqq.

est. Utilis in jejuno potio est absinthii, aut hyssopi, aut rutae. Exercitatio ¹ primo levis, deinde major adhibenda est; maximeque, quae superiores partes moveat. quod genus in omnibus stomachi vitiis aptissimum est. 5
 Post exercitationem opus est unctione, fricatione: balneo quoque nonnunquam, sed rarius; interdum alvi ductione. Cibis deinde calidis, neque inflantibus: eodemque modo calidis potionibus, primo aquae: post, ubi 10
 refedit inflatio, vini austeri. Illud quoque in omnibus stomachi vitiis praecipendum est, ut, quo modo se quisque aeger refecerit, eodem sanus utatur. nam redit huic imbecillitas sua, nisi iisdem defenditur bona valetu- 15
 do, quibus reddita est.

At si inflammatio aliqua est, quam fere tumor & dolor sequitur, prima sunt quies, & abstinentia; lana sulphurata circumdata; in jejuno absinthium. Si ardor stomachum 20
 urget, aceto cum rosa subinde fovendus est: deinde cibus quidem utendum est modicis; imponenda vero extrinsecus quae simul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplasmatibus, quae 25
 reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior.

At, si exulceratio stomachum infestat, eadem fere facienda sunt, quae in faucibus 30
 199. exulceratis praecepta sunt. Exercitatio, fricatio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinosi cibi, sed citra satietatem. Omnia acria atque acida removenda.

l. 2. M. F. P. lenis. l. 7. M. F. P. fricatione. l. 14. M. F. P. eo ut. l. 27. M. F. album. l. 32. M. F. P. frictio.

¹ Equitatio. Plin. XXVIII. in fine 4.

venda. Vino, si febris non est, dulci, aut, si id inflat, certe leni utendum: sed neque perfrigido, neque nimis calido.

- Si vero pituita stomachus impletur, necessarius modo in jejuno, modo post cibum vomitus est. Utilis exercitatio, gestatio, navigatio, fricatio. Nihil edendum, bibendumque, nisi calidum; vitatis tantum his, quae pituitam contrahere consueverunt.
- 10 Molestius est, si stomachus bile vitiosus est. Solent autem hi, qui sic tentantur, interpositis quibusdam diebus, hanc, & quidem, quod pessimum est, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex absinthio
- 15 dantur: necessaria gestatio, navigatio, & si fieri potest, ex nausea vomitus: vitanda cruditas: sumendi cibi faciles & stomacho non alieni, vinum austerum.

Vulgatissimum vero pessimumque stomachi vitium est resolutio, id est, cum cibi non tenax est, soletque desinere ali corpus, ac sic tabe consumi. Huic generi inutilissimum balneum est. Lectiones, exercitationesque superioris partis necessariae,

25 item unctioes, fricationesque: hinc perfundi frigida, atque in eadem natate, canalibus ejusdem subjicere etiam stomachum ipsum, & magis etiam a scapulis id quod contra stomachum est: consistere in

30 frigidis, medicatisque fontibus, quales †² Cutiliarum † Sumbriunarumque sunt, salutare est. Cibi quoque assumendi sunt frigidi, qui potius difficulter coquantur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud

l. 3. M. F. P. praefrigido. l. 5. M. F. P. jejuno. l. 7. M. F. P. frictis. l. 13. M. movere. l. 14. F. M. om. ex. l. 15. F. M. est. l. 22. M. si. l. 25. M. F. P. frictionesque. l. ead. F. iis. M. bis. l. 30. M. F. medii captisique. l. 31. P. Subcutiliarumque.

1 Aetaeus de Morb. Diurn. II. 7. 2 Plin. II. 95. & XXXI. 2. Vitruvius VIII. 3. Caelius Aurelianus, Tard. Pass. V. 2. p. 518.

aliud concoquere possunt, bubulam co-
quunt. Ex quo colligi potest, neque
avem, neque venationem, neque piscem
dari debere, nisi generis durioris. Potui
quidem aptissimum est vinum frigidum, 5
vel certe bene calidum meracum, potissi-
mum ¹ Rheticum, vel Allobrogicum, aliud-
ve, quod & austerum & resina conditum
est: si id non est, quam asperrimum, maxi-
meque ² Signinum. 10

Si cibus non continetur, danda aqua, &
eliciendus plenior vomitus est; iterumque
dandus cibus, & tum admovendae duobus
infra stomachum digitis cucurbitulae, ibi-
que duabus aut tribus horis continendae 15
sunt. Si simul & vomitus, & dolor est, im-
ponenda supra stomachum est lana succi-
da, vel spongia ³ ex aceto, vel cataplasma
quod refrigeret. Perfricanda vero non diu,
sed vehementer brachia, & crura, & cale- 20
facienda.

Si plus doloris est, infra praecordia qua-
tuor digitis cucurbitula utendum est: pro-
tinus dandus panis ex posca frigida. Si non
continuit, post vomitum leve aliquid ex 25
his, quae non aliena stomacho sint. Si ne
id quidem tenuit, singuli cyathi vini, sin-
gulis interpositis horis, donec stomachus
consistat. Valens etiam medicamentum
est, radicae succus: valentius, acidi puni- 30
ci mali, cum pari modo succi, qui ex dul-
ci punico malo est, adjecto etiam intubi
succo, & mentae, sed hujus minima parte;
quibus tantundem, quantum ex his omni-
bus

l. 14. M. F. P. *intra*. *l.* 24. M. F. *pusca*. *l.* 25. M.
F. P. *lene*. *l.* 26. F. *iis*. *l.* 33. M. F. P. *menta*. *l.* 34.
M. F. P. *in*.

¹ Serv. ad Virgil. II. Georg. 96. Sueton. in August.
c. 77. Plin. XIV. 6. ² Plin. XIV. 6. ³ Trallian. VII. 7.

bus est, aquae frigidae quam optime miscetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum stomachum potest. Supprimendus autem vomitus est, qui per se venit, etsi nausea est.

Sed si coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, ejiciendus est; protinusque, cibus assumptis iisdem, quos proxime posui, stomachus restituentus. Ubi sublatus est praesens metus, ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt.

C A P. VI.

De Laterum doloribus.

15 **S**TOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores esse consuerunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio cursu, vel ex morbo est. Sed interdum id ma-
 20 lum intra dolorem est: isque modo tarde, modo celeriter solvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui *πλευριτις* a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris² & tussis
 25 accedit: & per hanc excreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur, idque vitio primo gravius, secundo tolerabilius est.
 30 Remedium vero est magni & recentis doloris, sanguis³ missus. At, si levior, si vetustior casus est, vel supervacuum, vel ferum id auxilium est; confugiendumque ad

l. 1. F. sic. M. P. sic. st. l. 10. M. F. bis. l. 17. M. F. P. & l. 19. M. F. ne. l. 28. P. primo vitio.

¹ Aret. de Morb. Acut. I. 10. Trall. VI. 1. ² Cael. Aur. Acut. Morb. II. 13. ³ Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 18.

- ad cucurbitulas est, ante summa cute incisa. Recte etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulasque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Praeter haec, circumdare
- 483, 3. primum oportet latus hapsio lanae sulphuratae: deinde, cum paululum inflammatio se remisit, siccis & calidis fomentis uti. Ab
350. his transitus ad malagmata est.
252. Si vetustior dolor remanet, novissime resina imposita discutitur. Utendum cibis potionibusque calidis: vitandum frigus. Inter haec tamen non alienum est extremas partes oleo & sulphure perfricare. Si levata tussis est, leni lectione uti: jamque & acres cibos, & vinum meracius assumere. Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen
- 324, 18. sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago fatis adjuvare dicitur.
- Haec in omni lateris dolore communia sunt: plus negotii est, si acutus quoque morbus is factus est. In hoc, praeter ea, quae supra posita sunt, haec animadvertenda sunt: ut cibus sit quam maxime tenuis & lenis, praecipueque sorbitio, eaque ex ptisana potissimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus sit: idque non nisi tertio die detur: si tamen per vires licebit: potui vero aqua mulla, in quo hyssopum, aut ruta decocta sit. Quae quibus temporibus danda sint, ex ratione vel adhaerentiae, vel levatae febris apparebit, sic, ut in remissione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut sciamus, non esse ejus generis tussi aridas fau-

l. 6. M. F. apso. P. latus ipsum lana sulphurata. l. 7. M. F. P. paulum. l. 13. M. F. P. &. l. 17. M. F. P. om. ita. l. cad. M. F. P. Ut tamen. l. 18. M. F. P. aqua herba trixago. l. 19. M. F. trixago. l. cad. M. F. P. adjuvet. l. 28. M. F. P. tertio quoque die. l. 29. M. F. P. potio. M. F. P. qua. l. 31. M. F. P. adhaerentiae. l. 33. M. F. P. dent.

fauces committendas. saepe enim, ubi nihil est, quod excreetur, continuatur, & strangulat. Ob quam causam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quam quod 209, 31
 5 puitam moveret. Sed hic vinum forbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur: in vicem ejus, cremor pitanae fumendus est.

Ut his autem in ipso morbi fervore sustinendus aeger est, sic, ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet. Si in refectioe vero manserit tussis, intermittere oportebit uno die; posteroque, cum cibo vini paulo plus assumere. At, invalescente quoque tussi, tum non erit alienum, ut supra quoque positum est, vini cyathos forbere. sed in hoc genere valetudinibus, dulce, vel certe lene commodius est. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum est.

C A P. VII.

De Viscerum morbis: & primo, de Pulmone.

25 **A** COMPAGINE corporis ad viscera transeundum est; & imprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem *Ασθμα* Graeci vocant. Ejus haec conditio est. 1 Pulmo totus afficitur. hunc casum 30 ejus subsequitur tussis, bilem vel pus trahens; praecordiorum totiusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnae febres, con-

1. 2. M. P. excreatur. 1. 14. M. P. F. quoque. 1. 16. M. F. P. atque incipiente. 1. 24. M. F. P. addunt deinde de jecinore, tum de liene, postremo de renibus. 1. 25. M. F. P. & compagine vero corporis. 1. 29. M. F. P. *Ασθμα*.

1 Caelius Aurelian. Acut. Morb. II. 26, 27. Aretaeus de Morb. Dipt. I. 12.

continua vigilia, cibi fastidium, tabes.
 1 Id genus morbi plus periculi quam doloris
 habet.

Oportet, si satis validae vires sunt, sanguinem 2 mittere: sin minores, cucurbitulas sine ferro praecordiis admovere. Quod si satis valet, gestando aegrum, digerere: si parum, intra domum tantum dimoverè. In potionem autem hyssopum dare, cum quo ficus arida sit incocta; aut aquam mulsam, in qua vel hyssopum vel ruta decocta sit. Fricatione uti diutissime in scapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere.

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec falsis opus est, neque acribus, neque amaris, neque alvum adstringentibus, sed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda est forbatio ptisanæ, vel alicae, vel oryzae, cum qua recens adeps cocta sit. Cum hac forbibile ovum, nuclei pinei: ex melle, panis, vel elota alica ex aqua mulla. Potui danda deinde non solum pura aqua, sed etiam mulla egelida; aut, si aestas est, etiam frigida; nisi quid obstat. Haec autem altero quoque die, incrementente morbo dare satis est.

Ubi incrementum constitit, quantum res patitur, ab omnibus abstinendum est, praeterquam aqua egelida. Si vires desunt, adjuvandae sunt aqua mulla. Profuntque adversus dolores imposita calida fomenta, vel ea, quae simul & reprimunt & emolliunt. Prodest etiam impositus super pectus sal bene

1. 6. M. F. P. tum. 1. 8. M. F. P. tamen. 1. ead. M. P. om. in. 1. 9. M. F. P. hyssopi. 1. 10. F. P. cui. M. cum. 1. 12. M. F. P. fricatione. 1. 14. M. F. P. leviter. 1. 19. P. levioribus. 1. 23. M. F. P. iguorant danda. 1. 28. M. F. P. incremento. 1. 34. F. M. P. om. etiam.

1 Aph. VII. 11. 2 Cacl. Aurel. Acut. Morb. II. 29.

bene contritus ; cum cerato mistus ; quia
leviter cutem erodit , eoque impetum ma-
teriae , qua pulmo vexatur , evocat. Utile
etiam aliquod malagma est ex his , quae ma-
5 teriam trahunt. Neque alienum est , dum
premit morbus , clausis fenestris aegrum
continere : ubi paulum levatus est , ter aut
quater die , fenestris aliquantum apertis ,
purum aërem recipere. Deinde in refectio-
10 ne pluribus diebus a vino abstinere : ge-
statione , fricatione uti ; forbitionibus , &
prioribus cibis adjicere , ex oleribus por-
rum ; ex carne , unguis , & summa † truncu-
lorum , atque pisciculos , sic , ut diu nihil
15 nisi molle & lene sumatur.

C A P. VIII.

De Hepaticis.

ALTERIUS quoque visceris morbus ,
id est jecinoris , aequè modo longus ,
20 modo acutus esse consuevit. *ἰκτερίων* Graeci
vocant. Dextra parte sub praecordiis
vehemens dolor est : idemque ad latus dex-
trum , & ad jugulum , † humerumque
partis ejusdem pervenit : nonnunquam ma-
25 nus quoque dextra torpet ; horror validus
est. Ubi male est , bilis evomitur : inter-
dum singultus prope strangulat. Et haec
quidem acuti morbi signa sunt. Longioris
vero , ubi suppuratio in jecinore est ; dolor-
30 que modo finitur , modo intenditur ; dextra
parte praecordia dura sunt ; & tument ; post
cibum major spiritus difficultas est : accedit
maxillarum quaedam resolutio. Ubi invete-
ravit

l. 3. M. F. P. quo. l. 8. M. F. P. aliquanto. l. 9. M. F. P.
parvum. Ita quoque vult Rhodius in lexico Scribon. V.
exiguam vinum. l. 11. M. F. P. frictione. l. 15. M. F. P.
om. nisi. l. 18. M. F. P. addunt de jecinoris morbo & cura-
tione. l. 20. M. F. jecinoris. P. jecinoris. l. 25. M. F. P. tor-
quetur. l. 26. M. F. P. calidus. l. 28. M. F. om. signa. l. 29.
F. jecinere. P. jecinore. l. 32. a M. F. P. abest spiritus.

† Aretacus de Diurno. Morb. I. 13. Cacl. Aurelian.
Tard. Pall. III. 4.

ravit malum, venter & crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur.

In initio sanguinem mittere optimum est: tum venter solvendus est; si non potest aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinsecus cataplasinata; primum quae reprimant; deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel absinthium adjicitur: post haec, malagma. Dandae vero forbitiones 10 sunt, omnesque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potionesque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo sunt thymum, fatureia, 15 hyssopum, nepeta, amaracum, fefamum, lauri baccae, pini flos, herba sanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum. Ex quibus quaedam per se esse, quaedam adjicere 20 vel forbitioni vel potioni licet: sic tamen, ut parce assumantur. Neque alienum est, absinthium contritum ex melle & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. Abstinentium utique est ab omnibus frigidis. 25 neque enim res ulla magis jecur laedit. Frictionibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne spiritus quidem diutius continendus est. Ira, trepidatio, pondus, jactus, cursus, in hoc inimica sunt. Perfusio corporis multa prodest ex aqua, si hiems est, calida; si aestas, tepida: itemque libera- 30 lis unctio, & in balneo sudor.

Si

l. 4. M. P. om. in. l. 8. M. P. deducant. l. 12. M. P. P. alant. l. 13. F. praeterquam. l. 16. M. P. nepeta, myllum amaracum. l. ead. M. F. P. fefamum. l. 26. M. F. P. frictionibus. l. 30. M. F. P. istus. l. 31. M. F. P. om. in hoc. l. 33. M. F. P. item.

Si vero jecur vomica ¹ laborat, eadem
facienda sunt, quae in caeteris interioribus
suppurationibus. Quidam etiam ultra id scal-
pello ² aperiunt, & ipsam vomiceam adurunt.

C A P. IX.

De Lienosis. ³

AT lienis ubi affectus est, intumescit,
simulque cum eo pars sinistra; quae
& dura est, & prementi renitur; † ven-
10 terque intensus est: aliquis etiam cru-
ribus tumor est. Ulcera aut omnino non ^{62, 26.}
fanescunt, aut certe cicatricem vix reci-
piunt. In intenta ambulatione, vel cursu,
dolor, & quaedam difficultas est.

15 Hoc vitium quies auget, itaque † exerci-
tatione & labore opus est: habita tamen ra-
tione, ne febrem ista, si nimium processerit,
excitent. Unctiones † frictionesque, &
sudores necessarii sunt. Dulcia omnia ini-
20 mica sunt: item lac & caseus. Acida au-
tem maxime conveniunt. Ergo acetum
acre per se forbere, & magis etiam, quod
scilla conditum est, expedit. Edenda sunt
falsamenta, vel oleae ex muria durae; lac-
25 tucae intinctae in aceto; intubi † quoque &
betae ex eodem; & sinapi, armoraciae, & pa-
stinacae: de carnibus vero unguiae, rostra,
aves macrae, ejusdemque generis venatio.
Potui vero jejuno dari debet absinthium
30 aquae incoctum: at post cibum aqua ⁶ a fer-
rario fabro, in qua candens ferrum subin-
de extinctum sit. haec enim vel praecipue
lienem

O 4

*l. 3. M. F. P. contra. l. 4. M. P. om. & l. 6. M. F. P. addunt De
Lienis morbo & curatione. l. 8. M. F. P. eaque. l. 9. M. F. P. venter.
l. 13. M. F. P. curfuque. l. 17. M. P. febre mixta. l. 18. M. F. P. exci-
tetur. l. 24. M. F. P. dura. l. 25. M. F. P. tintae in aceto laetueae. l. ead.
M. P. F. intubique. l. ead. M. F. P. om. quoque. l. 26. M. F. ex. P. om.
l. 26. M. F. P. sinapi, asparagus. l. ead. M. F. P. armoracia. l. 27. M.
F. P. pastinaca. l. ead. M. F. P. om. de carnibus vero. l. 28. M. F. P. e-
jusdem. l. 30. M. F. P. om. aquae. l. 33. M. F. P. tintum.*

¹ Aret. de Morb. Diur. Cur. I. 13. ² Aph. VII. 45. ³ Cacl. Aurel.
Tard. Pass. III. 4. Aret. de Morb. Diur. I. 14. Marcell. de Medic. c.
XXIII. p. 345. ⁴ Nicol. Myreps. de Ung. Sect. III. c. 64. 65. 66. 86.
⁵ 27. ⁶ Nonn. de Re Cib. I. 12. ⁶ Scribon. Larg. c. 32. c. 132.

lienem coërcet. quod animadversum est in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Potest etiam dari vinum tenue, austerum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae sunt: praecipueque ad id valet vel trifolij semen, vel cuminum, vel apium, vel ferpyllum, vel cytissus, vel thymum, vel hyslopum, vel fatureia. haec enim inde commodissime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter esui datur: praecipueque eruca & nasturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinsecus sunt, quae levant. fit ex unguentariis glandulis, quas *μυροβαλανς* 1 Graeci vocant: fit ex lini & nasturtij semine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupressillo viridi, & arida ficu: fit ex sinapi, cui fevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in sole, & protinus imponitur. Multisque modis huic rei cappar aptum est. Nam & ipsum, cum cibo assumere, & muriam ejus cum aceto sorbere commodum est. Quin etiam extrinsecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipsum capparum cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

C A P. X.

De Renum morbis. 2

AT renes ubi affecti sunt, diu male habent. Pejus vero est, si frequens biliosus vomitus accedit. Oportet con-

1. 8. M. F. P. *cytissus, vel portulaca, vel nepeta, vel. l. 10.*
 M. F. P. *deducere. l. 11.* M. F. P. *crura. l. 15.* M. F. P. *unguento & palmulis quod myrobalanon. l. 16.* P. *cui. l. 20.*
 M. F. P. *sale. l. 23.* M. F. P. *pari. l. 30.* M. F. P. *addunt & curationibus. l. 32.* M. F. P. *om. vero.*

1 Scribon. Larg. c. XXXII. c. 131. 2 Aretaeus de Diut. Morb. II. 3. Curat. Morb. Diut. II. 3, Caelius Aurelianus, Tard. Pass. V. 3.

quiescere: cubare molliter: solvere alvum; si aliter non respondet, etiam ducere: saepe desiderare in aqua calida: neque cibum, neque ¹ potionem frigidam assumere: abstinere ab omnibus salis, acris, acidis, pomis: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver. quae maxime inde urinam movere consuerunt.

10 Auxilio quoque his exulceratis sunt, si adhuc ulcera purganda sunt, cucumeris femina detractis corticibus sexaginta, nuclei ex pinu silvestri quindecim, anisi quod tribus digitis sumi possit; croci paulum, contrita

15 & in duas mulsi potiones divisa.
Si vero dolor tantum levandus est, ejusdem cucumeris femina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Graecae quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data.
20 Ac insuper quoque recte quaedam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quae humori extrahendo sunt. 250.

C A P. XI.

De Intestinorum morbis: & primo de Cholera.

25 **A** VISCERIBUS ad intestina veniendum est, quae sunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio est cholerae; quia commune id stomachi atque intestinorum vitium videri potest. Nam simul & dejectio ² & vomitus est: praeterque haec inflatio est, intestina torquentur, bilis supra infraque erumpit, pri-

l. 13. M. F. P. duodecim, l. 20. M. F. P. At. l. cad. M. F. P. super. l. 28. M. F. P. primaeque.

¹ Plin. de R. M. L. V. C. 32. ² Aretaeus de Morb. Acut. II, 5. Caelius Aurelianus. Acut. Morb. III. 19.

primum aquae similis, deinde ut in ea recens caro lota esse videatur, interdum alba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc *χολέραν* Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae supra 5 comprehensa sunt, saepe etiam crura manufque contrahuntur; urget sitis, anima deficit. quibus concurrentibus, non mirum est, si subito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento succurritur. 10

Protinus ergo, ubi ista coeperunt, aquae tepidae 1 quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix unquam ea sine vomitu sumitur: sed etiam si non incidit, tamen corruptae miscuisse novam materiam prodest; 15 parsque sanitatis est, vomitum esse suppressum. Si id incidit, protinus ab omni potione abstinendum est. Si vero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomentis stomachum fovere: vel, si venter dolet, iisdem 20 egelidis, sic ut venter ipse mediocriter calentibus juvetur. Quod si vehementer & vomitus, & dejectio, & sitis vexant, & adhuc suberuda sunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus est: aqua, neque 25 ea ipsa frigida, sed potius egelida danda est. Admovendumque naribus est pulegium ex aceto, vel polenta vino aspersa, vel mentha, vel quod secundum naturam est.

At cum discussa cruditas est, tum magis 30 verendum est, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum est ad 2 vinum. Id esse oportet tenue, odoratum, & cum aqua frigida mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto pane;

L. 4. M. F. morbi. l. 13. M. F. P. sequitur. l. 15. M. F. P. miscuisse tamen novam materiam corruptae. l. 27. M. F. pulegium. l. 29. M. F. om. vel quod. l. ead. P. si nondum matura. l. 33. M. F. P. om. & l. 34. M. F. P. melle q. a. e.

1 Trallian. VII. 14. 2 Aretacus Acutor. Morb. Curat. II. 4.

pane, quem ipsum quoque assumere expedit: quotiesque aliquid aut stomachus, aut venter effudit, toties per haec vires restituere. Erasistratus primo tribus vini guttis, aut quinis aspergendam potionem esse dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, si ab initio vinum dedit, & metus cruditatis secutus est, non sine causa fecit: si vehementem infirmitatem adjuvari posse tribus guttis putavit, erravit.

At si inanis est homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio absinthii est. Si extremae partes corporis frigent, unguendae sunt calido oleo, cui cerae paulum sit adjectum; calidisque fomentis nutriendae. Si ne sub his quidem quies facta est, extrinsecus contra ventriculum ipsum cucurbitula admovenda est, aut sinapi superimponendum. Ubi is constitit, dormire oportet: postero die utique a potione abstinere: die tertio in balneum ire: paulatim se cibo reficere; somnoque, quisquis facile acquiescit; vitetque lassitudinem, & frigora. Si post suppressam choleram febricula manet, alvum duci necessarium est: tum cibis vinoque utendum est. Sed hic quidem morbus & acutus est, & inter intestina stomachumque versatur sic, ut, cujus potissimum partis sit, non facile dici possit.

l. 7 M. F. P. si & ab. l. 8. M. F. P. merum. l. 23. M. F. P. somno. l. 24. M. F. P. itemque. l. cad. M. F. P. lassitudine. l. cad. M. F. P. frigore.

1 Hippocrat. VII. Epidem. XL. 20. Trallian. VII. 14.

CAP.

CAP. XII.

De Coeliaco ventriculi morbo.

IN ipsius vero ventriculi porta consistit
 I is, qui & longus esse consuevit & *κραινα-*
κός a Graecis nominatur. Sub hoc venter 5
 indurefcit, dolorque ejus est; alvus nihil
 reddit, ac ne spiritum quidem transmittit:
 extremæ partes frigescunt: difficulter spiri-
 tus redditur.

Commodissimum est inter initia calida 10
 cataplasmata toti ventri imponere, ut dolo-
 rem leniant. Post cibum vomere, atque ita
 ventrem exinanire. Proximis deinde die-
 bus cucurbitulas sine ferro ventri & coxis
 admovere. Ventrem ipsum liquare dato lac- 15
 re, & vino falso, frigido. Si tempus anni
 patitur, etiam viridibus ficis; sic tamen,
 ne quis aut cibus, aut humor universus de-
 tur, sed paulatim. Ergo per intervalla
 temporis sat est cyathos binos ternosve assu- 20
 mere, & cibum pro portione hujus. com-
 modeque facit cyatho lactis cyathus aquae
 mistus & sic catus. Cibique calentes &
 acres utiliores sunt; adeo ut lacti quoque 25
 recte contritum allium adjiciatur.

Procedente vero tempore, opus est ge-
 stari: maximeque navigare; perfricari ter
 aut quater die sic, ut nitrum oleo adjiciat-
 ur; perfundi aqua calida post cibum; deinde
 sinapi imponere per omnia membra, ex- 30
 cepto capite, donec arrodantur & rubeant;
 maximeque si corpus durum & virile est,
 paulatim deinde faciendus est transitus ad
 ea,

l. 4. M. F. P. om. & l. 20. M. F. P. sumere.
l. 24. M. P. inflantes. l. 28. M. F. P. miscetur.
l. 31. M. F. P. arrodatur. l. ead. M. F. P. rubent.

1 Plane contrarium dicit Marcellus cap. XXVII.
 p. 363.

ea, quae ventrem comprimunt. Assa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: in potum vero pluviatilis aqua decocta; sed quae per binos ternosve cyathos
5 bibatur.

Si vetus vitium est, oportet laser quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interposito cibo, singulos
10 vini cyathos forbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, si dolor in imis partibus remanet.

C A P. XIII.

De Tenuioris intestini morbo.

15 I N T R A ipsa vero intestina consistunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore est. Prior acutus est: infrequens esse longus potest. Diocles Carystius tenuioris intestini morbum ¹ χαράδρον, plenioris ² εἰλεόν nominavit. A plerisque video nunc illum priorem ³ εἰλεόν, hunc ⁴ καλίον nominari. Sed prior modo supra umbilicum, modo sub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec
20 spiritus ⁵ infra transmittitur. Si superior pars affecta est, cibus: si inferior, stercus per os redditur: si utralibet, metus est. Adjicitur periculo, si vomitus ⁶ biliosus, mali odoris,
25 aut varius, aut niger est.

30 Remedium est, sanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admoveere, non ubique cute incisa: id enim duobus aut tribus locis satis est: ex caeteris spiritum
evoca-

1. 3. M. F. P. potui. l. ead. M. F. P. pluvialis. l. 11. F. M. P. pluvialem. l. 15. M. F. P. inser. l. 16. F. M. P. alter. l. 22. M. F. P. Chordion. l. 23. M. F. P. ex. l. 27. M. F. P. utrumlibet. l. ead. M. F. P. vetus. l. 28. F. M. P. om. si. l. 29. M. F. P. om. est.

1 Cael. Aurelian. Acutor. Morb. IH. 17. 2 Aretacus de Morb. Acur. II. 6. 3 Aph. VII. 10.

evocare abunde est. Tum animadvertere oportet, quo loco malum sit. solet enim contra id tumere. Et si supra umbilicum est, alvi ductio utilis non est. Si infra est, alvum ducere interdum, ut Erasistrato placuit, optimum est, & saepe id auxilii in his partibus magnum remedium est. Ducitur autem percolato praeanae cremore, cum oleo & melle sic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet supra summum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui necesse est renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, nec ne alvus sit.

Illa communia sunt: calida cataplasmata admove, eaque imponere a mammis usque ad inguina, & spinam; ac saepe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor non quiescit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per haec consecuti sumus, ut ex inferiore parte spiritus transmittatur, offerre potui mulsam tepidam non multum. (nam ante magna cura vitandum est, ne quid bibat.) si id commode cessit, adjicere forbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; sed neque instante, neque valido, ne intestina adhuc imbecilla laedantur. potui vero nihil praeterquam puram aquam. Nam sive quid vinolentum sive acidum est, id huic morbo alienum est.

Ac

l. 5. a M. F. P. abest interdum. l. 6. M. F. P. satis est. l. 9. F. M. P. praeter ea. l. 13. F. M. P. eodem. l. 20. M. F. calido. l. ead. M. F. oleo. l. 23. M. jam. l. 24. F. P. ut jam ex. l. 31. M. F. P. neque duro neque valido.

1 Cacl. Aurelian. Acut. Morb. III. 17. pag. 219. 220.

Ac postea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, gestationem, caeterosque corporis motus. Nam facile id malum redire confuevit: & cum frigus sabbat, sive aliqua iactatio, nisi bene jam confirmatis intestinis, reuertitur.

C A P. XIV.

De Morbo intestini plenioris. 1

10 **I**s autem morbus, qui in intestino pleniore est, in ea maxime parte est, qua caecum esse proposui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: intestinum verti videtur; quod prope spiritum elidit. In plerisque post frigora
15 cruditatesque oritur, deinde quiescit; & per aetatem saepe repetens sic cruciat, ut vitae spatium nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admovere sicca & calida fomenta oportet; sed primo lenia,
20 deinde validiora; simulque fricatione ad extremas partes, id est, crura brachiaque materiam evocare. Si discussus non est, quae dolet, cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiam medicamentum ejus rei causa com-
25 paratum, quod κολιχόν nominatur. Id se reperisse Cassius gloriabatur. magis prodest potui datum. sed impositum quoque extrinsecus, digerendo spiritum, dolorem levat.

30 Nisi finito vero tormento, recte neque cibis neque potio assumitur. Quo victu sit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum est. Confectio medicamenti, quod

l. 4. M. F. P. & sive cum. l. 10. M. F. quam. l. 11. M. F. certam. P. caecam. l. ead. M. P. om. sit. l. 13. M. F. P. quod verti videtur. l. 19. F. M. P. lenta. l. 20. F. M. P. friciones. l. 22. F. M. P. revocare. l. ead. F. M. P. discussum. l. 32. M. F. P. om. iis.

1 Trallian. X. 1. Aretaeus de Morb. Diurn. II. 8. Cacl. Aurelian. Tard. Pass. IV. 7.

281, 7. quod *κελεός* nominatur, ex his ¹ constat. Costi, anisi, castorei, singulorum P. * III. petroselini P. * IV. piperis longi, & rotundi, singulorum P. * V. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, singulorum P. * VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari potest, & ex aqua calida sumi.

CAP. XV.

De Torminibus.

69, 3. PROXIMA his inter intestinorum mala ¹⁰ tormina esse consueverunt. *δυστερία* Graece vocatur. Intus intestina ² exulcerantur: ex his cruor manat; isque modo cum stercore aliquo semper liquido, modo cum quibusdam quasi mucosis excernitur; interdum simul quaedam ³ carnosâ descendunt. † Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano est. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque post ²⁰ tempus aliquod levatur, exiguaque requies est, somnus interpellatur, febricula oritur, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamsi finitur, excruciat. ²⁵

Oportet imprimis conquiescere; siquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum forbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii sit adjecta: impingere cataplasmata super ventrem, quae reprimunt; quod in superioribus ventris morbis non expedit: quotiesque defedit, subluere aqua calida, in qua decoctae verbenae sint: ³⁰

l. 2. M. F. P. anesi. l. 3. M. F. P. om. IV. l. cad. M. F. P. piperis denariorum III. piperis. l. 4. M. F. P. XII. l. ead. M. F. P. ignorant papaveris lacrymae, junci rotundi. l. 9. M. F. dysenteria. P. addit intestinorum. l. 11. M. F. δυστερίας. l. 28. M. l. junium. l. 32. M. F. P. defidit.

¹ Scrib. Larg. cap. XXIX. Com. 120. Nicol. Myreps. sect. xxxi. de Catapl. c. 5. ² Trall. VIII. 9. Aretacus de Morb. Diurn. II. 9. Hippocr. de Affection. XXIV. ³ Aphor. IV. 26.

sint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria edisse; cibos potionesque eas, quae adstringunt alvum.

Si vetustior morbus est, ex inferioribus partibus tepidum infundere vel pitifanae cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel cum rosa butyrum, vel cum eadem album crudum ex ovis, vel aquam, in qua lini semen decoctum sit; vel, si somnus non accedit, vitellos cum aqua, in qua rosae floris folia cocta sint. Levant enim dolorem haec, & mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia sunt, si cibi quoque secutum fastidium est.

Themison ¹ muria dura quam asperrima sic utendum memoriae prodidit.

Cibi vero esse debent, qui leniter ventrem adstringant. At ea, quae urinam moveant, si id consecuta sunt, in aliam partem humorem avertendo profunt: si non sunt consecuta, noxam augment. itaque nisi in quibus prompte id facere consuerunt, non sunt adhibenda. Potui, si febricula est, aqua pura calida, vel ea, quae ipsa quoque adstringat, dari debet: si non est, vinum leve, austerum. Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt, vetusque jam vitium est, aquae bene frigidae portio assumpta ulcera adstringit, & initium secundae valetudinis facit. Sed ubi venter suppressus est, protinus ad calidam potionem revertendum est.

Solet autem interdum etiam putris faecies, pessimique odoris descendere: solet & inter-

L. 18. M. *desfringant*. P. *disfringant*. I. cad. F. M. P. Et. I. cad. F. M. *movent*. l. 19. F. M. P. ea. l. 25. F. M. P. *lene*. l. 28. F. M. P. *alia*. l. 34. M. F. P. om, &

¹ Cael. Aurel. Tard. Pass. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Baptist. Sylvat. Med. Hist. 6.

interdum purus sanguis profluere. Si superius vitium est, alvus aqua mulsa delui debet; tum deinde etiam infundi, quae supra comprehensa sunt. Valensque est etiam adversus cancerem intestinorum, minii gleba cum salis hemina contrita: sin minus, mista his aqua in alvum datur. At, si sanguis profluit, cibi potionesque esse debent, quae adstringant.

CAP. XVI.

*De Laevitate intestinorum.*¹

64, 10. **E**x torminibus² interdum intestinorum laevitas oritur; qua continere nihil possunt, & quicquid assumptum est, † inconfectum protinus reddunt. Id interdum aegrös trahit, interdum praecipitat.

In hoc utique adhibere oportet compri-
mentia; quo facilius tenendi aliquid intes-
tini vis sit. Ergo & super pectus ponatur
finapi; exulcerataque cute, malagma,³ quod
humorem evocet: & ex verbenis decocta
in aqua desideat: & cibos potionesque assu-
mat, quae alvum adstringunt; & frigidis utatur
perfusionibus.

Oportet tamen prospicere, ne, simul his
omnibus admotis, vitium contrarium per
immodicas inflationes oriatur. Paulatim
ergo firmari intestina debebunt, aliquibus
quotidie adjectis. Et cum in omni fluore
ventris, tum in hoc praecipue necessarium
est, non quoties libet desidere, sed quoties
necessè est, ut haec ipsa mora in consuetudinem
ferendi oneris intestina deducat.

Alte-

l. 1. a M. F. P. abest interdum. l. 2. M. F. P. duci. l. 3. M. F. P. tunc. l. ead. M. F. P. eadem. l. 5. M. F. P. ulcera. l. 6. M. F. P. si. l. 7. M. Ac. l. 13. M. F. P. quae. l. 15. M. F. P. imperfectum. l. 19. M. F. P. ponetur. l. 21. M. P. decoctis. l. 22. M. P. om. in. l. ead. M. F. P. desidat. l. 23. M. F. P. utetur.

¹ Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretacus de Morb. Diutur. II. 10. ² Aphor. VII. 76. ³ Nicol. Myreps. Sect. XXXIV. c. 9.

Alterum quoque, quod aeque ad omnes similes affectus pertinet, in hoc maxime servandum est; ut, cum pleraque utilia in-
 5 quicquid malicorio mixtum est, ea potissimum ex his dentur, quae maxime aeger vo-
 let. Deinde, si omnia ista fastidiet, ad ex-
 citandam cibi cupiditatem, interponatur ali-
 quid minus utile, sed magis gratum. Exer-
 10 citations & fricationes huic quoque morbo
 necessariae sunt: & cum his sol, ignis, bal-
 neum, vomitus ¹, ut Hippocrati visum est;
 etiam albo veratro, ² si caetera parum profi-
 cient, evocatus.

15 C A P. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quo-
 que occupant alvum, hique modo
 ex inferioribus partibus; modo, quod
 20 foedius, ore ³ redduntur. Atque interdum
 latos eos, qui pejores sunt; interdum teretes
 videmus.

Si lati sunt, aqua potui dari debet, in
 qua lupinum, aut cortex mori decoctus sit;
 25 aut cui adjectum sit contritum vel hyssop-
 um, vel piperis acetabulum, scammoniae
 paulum. Vel etiam pridie, cum multum al-
 vum ederit, vomat. Posteroque die mali
 punici tenues radículas colligat, quantum
 30 manu comprehendet; easque contusas in
 aquae tribus sextariis decoquat, donec ter-
 tia pars superfit; huic adjiciat nitri paulum,
 & jejunos bibat. Interpositis deinde tribus
 horis,

l. 6. M. F. in. l. 10. M. F. P. frictions. l. 19. M. F. P. om. quod. l. 28. M. F. ediderit. l. 32. M. F. P. huc.

¹ Aps. IV. 12. ² De Victu Acutor. LVI. 6. Quatenus sc. fluxio ex capite, de Affection. xxv. 6. ³ Sotens. Sam. xxx. 5. Caelius Aurel. Tard. Pass. IV. 8.

P 2

103, 31. horis, duas portiones sumat talis aquae, vel muriae durae huic adjectae; tum desideat, subiecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes sunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari possunt, & quaedam leviora; ut contritum semen urticae, aut brassicae, aut cumini cum aqua, vel mentha¹ cum eadem, vel absinthium decoctum, vel hyssopum ex aqua mulsa, vel nasturtii semen cum aceto contritum. Edisse etiam & lupinum, & allium prodest; vel in alvum oleum subter dedisse.

C A P. XVIII.

De Teneſmo.

EST autem aliud levius omnibus proximis, de quibus supra dictum est, quod ^{τενεσμός} Graeci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, cum facile² tollatur, neque unquam per se jugulet. In hoc aeque atque in torminibus frequens desidendi³ cupiditas est; aeque dolor, ubi aliquid excernitur. Descendunt autem pituitae⁴ mucisque similia; interdum etiam leviter subruenta; sed his interponuntur nonnunquam ex cibo quodque recte cocta.

Desidere oportet in aqua calida; saepiusque ipsum anum nutrire. cui rei plura medicamenta idonea sunt: butyrum⁶ cum rosa; acacia ex aceto liquata; emplastrum id, quod ^{πικροφάρμακον} Graeci vocant, rosa liquatum; alumen lanae circumdatum, & ita appositum. eademque ex inferiore parte in-

1. 1. M. F. P. aut aquae. 1. 2. M. F. P. sic. 1. cad. M. F. P. desidat. 1. 8. M. F. ignorant cum eadem. 1. 12. M. P. malvae. 1. 14. M. F. P. addunt intestinorum morbo. 1. 20. M. F. P. cum & facile. 1. 25. M. F. leniter. 1. 26. M. F. P. coactae. 1. 28. M. F. P. manu. 1. cad. M. F. P. om. rei. 1. 31. M. F. P. lana.

1 Ser. Samm. XXX. 11. 2 Plin. H. N. XXVIII. 14. 3 Marc. de Med. c. xxviii. p. 372. 4 Hippocr. de Affect. T. xxvii. 5 Hippocr. de Fistul. 6 Al. Trall. VIII. 6.

indita, quae torminum auxilia sunt, eadem verbenae decoctae, ut inferiores partes foventur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & austerum, vinum bibendum est.

5 Potio esse debet egelida & frigidae propior: ratio victus talis, qualem ad tormina supra praecepimus.

C A P. XIX.

De Ventris fluxu.

10 **L**EVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & saepius quam ex consuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor est, interdum gravissimus; idque pejus est. Sed uno die fluere alvum saepe pro valetudine est: atque
15 etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, & quod intus laesurum erat, utiliter effunditur. Verum spatium periculosum est. interdum enim tormina ac febri-
20 culas excitat, viresque consumit.

Primo die quiescere satis est; neque impetum ventris prohibere. Si per se desit, balneo uti, paulum cibi capere: si mansit, abstinere non solum a cibo, sed etiam a por-
25 tione. Postero die, si nihilominus liquida alvus est, aequè conquiescere; paululum adstringentis cibi sumere. Tertio die in balneum ire: vehementer omnia praeter ventrem perfricare; ad ignem lumbos, scapu-
30 lasque admovere; cibis uti, sed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si postero quoque die fluet, plus edisse, sed vomere.

l. 1. M. F. P. eadem. l. 5. M. P. frigida. l. 6. M. F. P. in. l. 9. M. F. P. addunt & curatione. l. 10. M. F. P. dejectio est ubi. l. 12. M. F. P. atque. l. 27. M. P. paulum. l. 32. M. F. P. multum.

‡ Cacl. Aetelian. Tard. pass. IV. 6.

P 3

vomere etiam. Ex toto, donec conquiescat, contra siti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri potest, ut, post hanc animadversionem, alvus non contrahatur.

Alia via est, ubi velis supprimere, coenare, deinde vomere: postero die lecto conquiescere, vesperi ungi, sed leviter: deinde panis circa felibram ex vino & aminaeo ⁵mero sumere: tum assum aliquid, maximeque avem; & postea vinum idem bibere aqua pluviali mixtum, idque usque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem assidue potionem esse debere, contra priores auctores Aesclepiades affirmavit, & quidem quam frigidissimam. Ego ¹⁰experimentis quemque in se credere debere existimo, calida potius, an frigida utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius possit. A vomitu oportet incipere: deinde postero die vesperi tepido loco ungi; cibum modicum assumere, vinum meracum quam asperrimum; impositam super ventrem habere cum cerato rutam. ²⁵In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus est: vehiculo sedisse, vel magis etiam equo, prodest. neque enim ulla res magis intestina confirmat. ³⁰

Si vero etiam medicamentis utendum est; aptissimum est, quod ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda sunt pira atque mala silvestria. si ea non sunt,

l. 2. M. P. stim. l. ead. M. uti. l. 7. M. F. P. vespere. l. ead. M. F. P. leniter. l. 11. M. F. P. pluviali. l. 19. a M. F. P. abest malum. l. 27. M. F. P. frictione. l. 32. M. F. P. est id, quod.

† Virg, Georg, II, 97. Auson, Epist, V, vs. 13.

funt, pira 1 Tarentina viridia, vel Signina, mala 2 Scandiana vel 3 Amerina, 4 myrrhaphia: hisque adjicienda sunt cotonea, & cum ipsis corticibus suis punica, forba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, sic ut haec tertiam ollae partem teneant: tum deinde ea musto implenda est; coquendumque id, donec omnia, quae indita sunt, liquata, in unitatem quandam coeant. Id gustui non insuave est: &, quodocunque opus est, assumptum leniter, sine ulla stomachi noxa, ventrem tenet. duo aut tria cochlearia uno die sumpsisse, satis est. Alterum valentius 15 primere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejusque cyathum sorbere. Tertium, quod quodocunque fieri potest, malum punicum excavare, exemptisque omnibus feminibus, membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaeque miscere: deinde malum ipsum super prunam imponere; quod, dum humor intus est, non aduritur: ubi siccum esse coepit, removere oportet, extractumque cochleari, quod intus est, edisse. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet. Itaque etiam in piperatum conjicitur, misceturque cum sale & pipere, esturque ex his. Edenda est pulcicula etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum sit. Et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto assumpta, efficacia sunt: ut & ea aqua, in qua

I. 11. M. F. P. leviter. I. 17. M. F. quando. I. 21. M. F. rudiculae. I. cad. M. F. dein. I. 25. M. F. P. om. hoc. I. 28. M. F. P. est quid ex his edendum. I. 31. M. F. P. malicorio. I. 33. M. F. P. atque.

1 Plin. H. N. XV. 15. 2 Scribon. Larg. Comp. 104. Plin. H. N. XV. 15. 3 Gataker. Advertar. Miscellan. cap. 5. pag. 35. I. Rhodius ad Scribon. Larg. comp. 64. 4 Myrraphia Plin. H. N. XV. 15.

qua vel palmulae, vel malum cotoneum,
 vel arida sorba, vel rubi decocti sunt, po-
 tata. quod genus significo, quoties potio-
 nem dandam esse dico, quae adstringat. Tri-
 tici quoque hemina in vino aminaeo au-
 230, 8. 5
 stero decoquitur; idque triticum jejuno
 ac sitiendi datur; superque id vinum id
 sorbetur. quod jure valentissimis medica-
 mentis annumerari potest. Atque etiam
 potui datur vinum Signinum, vel resina-
 rum austerum, vel quodlibet austerum. 10
 Contunditurque cum corticibus, femini-
 busque suis punicum malum, vinoque tali
 miscetur: idque vel merum sorbet aliquis,
 vel bibit mixtum. Sed medicamentis uti, 15
 24, 9. nisi in vehementibus malis, supervacuum
 est.

C A P. XX.

De Vulvae morbo.

Ex vulva quoque feminis vehemens 20
 malum nascitur: proximeque ab sto-
 macho, vel afficitur haec, vel corpus affi-
 cit. Interdum etiam sic exanimat, ut
 tanquam comitiali¹ morbo prosternat. Di-
 stat tamen hic casus, eo quod neque oculi 25
 vertuntur, nec spumae profluunt, nec ner-
 vi distenduntur: sopor tantum est. Id vitium
 quibusdam feminis crebro revertens per-
 petuum evadit.

Ubi incidit, si satis virium est, 2 sanguis 30
 missus adjuvat: si parum est, cucurbitulae
 tamen defigendae sunt in inguinibus. Si
 diutius aut jacet aut alioqui jacere con-
 suevit;

l. 19. M. F. P. addunt & curationibus. *l.* 27. M. F. P. vitiumque. *l.* 28. M. F. P. est.

¹ Aretaeus de Morb. Acut. II. 11. ² Idem de Cu-
 rat. Acut. II. 10.

fuevit; admovere oportet naribus extinc-
tum ex lucerna linamentum, vel aliud ex
his, quae foedioris esse odoris retuli, quod
mulierem excitet. Idemque aquae frigidae
5 perfusio efficit. Adjuvatque ruta contrita
cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel
quodlibet calidum & humidum cataplas-
ma, naturalibus pube tenus impositum. In-
ter haec etiam perfricare coxas, & poplites
10 oportet.

Deinde, ubi ad se rediit, circumciden-
dum vinum est in totum annum, etiam si
casus idem non revertitur. Fricatione quo-
tidie utendum totius quidem corporis,
15 praecipue vero ventris, & poplitem. Cibus
ex media materia dandus. Sinapi super
imum ventrem tertio quoque aut quarto
die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durescit manet, mollire commode
20 videtur solanum in lac demissum, deinde
contritum, & cera alba atque medulla cer-
vina cum irino, aut sebum taurinum vel
caprinum cum rosa mistum. Dandum po-
tui etiam vel castoreum est, vel git, vel
25 anethum. Si parum pura est, purgetur
junco quadrato. Si vero vulva exulcerata
est, ceratum ex rosa fiat: etiam recens suil-
la adeps, & ex ovis album misceatur, idque
apponatur; vel album ex ovo cum rosa
30 mistum, adjecto, quo facilius consistat,
contritae rosae pulvere. Dolens vero vulva
sulphure suffumigari debet.

At si purgatio nimia mulieri nocet, reme-
dio sunt cucurbitulae, cute incisa, inguini-
bus

*l. 11. M. F. P. redit. l. 12. Rittershusius ad Phaedr.
Lib. 1v. fab. 20. purat redundare annum. Vide 6. cap.
9. sub initium: Anonym. ad meum Codicem. l. 13. M. F.
P. frictione. l. 25. M. F. P. purgatur. l. 27. M. F. P.
fet. l. ead. M. F. P. & l. 31. M. F. P. ea.*

1 Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX. 10, 11. Arg-
taeus de Curat. Acut. II. 10,

23, 23. bus¹ vel etiam sub mammis admotae. Si maligna purgatio est, subjicienda sunt * coërentia. † Id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver cum melle assumptum, & gummi cum trito semine apii liquatum, & 5 cum cyatho passi datum.

Praeter haec, in omnibus vulvae doloribus idoneae potiones sunt, quae ex odoribus fiunt, id est spica nardi, croco, cinnamomo, casia, similibusque. Idemque etiam 10 decocta lentiscus praestat. Si tamen intolerabilis dolor est, & sanguis profluit, etiam sanguinis detractio apta est; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute incisa.

2. De Urinae nimia profusione. 2 15

† At cum urina super potionum modum mingitur, & jam sine dolore profluens maciem & periculum facit, si tenuis est, opus est exercitatione & fricatione, maximeque in sole, vel ad ignem. Balneum rarum esse 20 debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum² austerum meracum; per aestatem, frigidum; per hiemem, egelidum; sed tantum, quantum minimum sit. Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte 25 purganda est. Si crassa urina est, vehementior esse debet & exercitatio, & frictio: longior in balneo mora: cibus opus est teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia sunt, quae urinam movere 30 consuerunt.

CAP.

l. 2. M. F. P. coërentia. l. 3. M. F. P. olivae & Mercurialis Variar. Lect. Lib. I. c. 3. videtur olivas legisse, quo loco multa de olivis albis. l. 7. M. F. P. vesicae. l. 9. M. F. P. cinnamo. l. 15. M. F. P. ignorant De urinae nimia profusione. l. 17. M. F. P. etiam. l. 19. M. F. P. frictione. l. 25. M. F. P. infinita. l. 27. M. F. P. frictio.

1 Aphor. V. 50. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 2. Aeginet. II. 14. & III. 45. Trall. IX. 8. 3 Aretaeus de Curat. Diur. II. 2.

C A P. XXI.

De Seminis nimia ex naturalibus profusione. ¹

EST etiam circa naturalia vitium, nimia profusio feminis. quod sine venere, sine nocturnis ² imaginibus sic fertur, ut, interposito spatio, tabe hominem consumat.

In hoc affectu salutare sunt vehementes fricationes, perfusiones, natationesque quam frigidissimae: neque cibi, nec potio, nisi frigida assumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia infantia: nihilque ex his assumere, quae contrahere semen videntur; qualia sunt, filigo, similia, ova, alica, amyllum, omnis caro glutinosa, piper, eruca, bulbi, † nuclei pinei. † Neque alienum est, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iisdem aliis qua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto. † Vitare autem oportet rutam, & ne supinus dormiat.

C A P. XXII.

De Coxarum morbis ³

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter se conferuntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor esse consuevit: isque hominem saepe debilitat, & quosdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere post longos ⁴ morbos vi pestifera

75, 22.

¹ I. 10. M. F. P. frictions. I. 13. M. F. P. om. & I. ead. M. F. P. nihil. I. 22. M. P. om. autem oportet. I. 24. M. F. P. obdormiat. I. 25. M. F. P. addunt & curationibus. I. 32. M. F. P. vis.

² Aret. de Morb. Diut. II. 5. & de Cur. Diut. II. 5. Tral. XI. 9. ³ Cacl. Aurel. Tard. pass. V. 5. ⁴ Equitatio. Plin. XXVIII. c. 4. in fine. II. Praed. XLV. Aret. de Diut. II. 12. ⁴ Aret. de Curat. Diut. II. 12.

fera huc se inclinât : quod ut alias partes liberat, sic hanc ipsam quoque affectamprehendit.

Fovendum primum aqua calida est : deinde utendum calidis cataplasmatibus. Maxime prodesse videtur, aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex concisus ; vel lolii farina ex vino diluto cocta, & mista cum arida fece, quae quia refrigescunt, imponere noctu malagmata commodius est. Inulae quoque radix contusa, & postea ex vino austero cocta, & late super coxam imposita, inter valentissima auxilia est. Si ista non solverunt, sale calido & humido utendum est.

Si ne sic quidem finitus dolor est, aut tumor ei accedit, incisa cute admovendae sunt cucurbitulae: movenda urina: alvus, si compressa est, ducenda. Ultimum est, & in uteri quoque morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam, cutem candentibus ferramentis exulcerare. Frictione quoque utendum est, maxime in sole, & eodem die saepius: quo facilius ea, quae coeundo nocuerunt, digerantur. Eaque, si nulla exulceratio est, etiam ipsis coxis: si est, caeteris partibus adhibenda est. Cum vero saepe aliquid exulcerandum candenti ferramento sit, uti materia inutilis evocetur, illud perpetuum est, non, ut primum fieri potest, hujus generis ulcera sanare: sed ea trahere, donec id vitium, cui per haec opitulamur, conquiescat.

CAP.

l. 1. M. P. quae ut illas. l. 2. M. P. ipsam. l. 9. M. F. P. acida. l. 10. M. F. qua. l. 20. M. F. P. uteribus. l. 22. M. F. P. sed frictione. l. 25. M. F. P. dirigantur. l. 26. M. F. P. sicut et. l. 29. M. F. P. ferramento. l. 33. M. P. opitulantur, l. cad. M. P. conquiescant.

3 N. Myreps. Sect. XXXIV. c. 12. 2 Aphor. VI. 60.

C A P. XXIII.

*De Genuum dolore.*¹

Coxis proxima genua sunt. in quibus
 5 ipsis nonnunquam dolor esse consue-
 vit. In iisdem autem cataplasmatibus
 cucurbitulisque praesidium est: sicut etiam,
 cum in humeris, aliisque commissuris do-
 10 lor aliquis exortus est. Equitare ei, cui
 genua dolent, inimicissimum omnium est.
 Omnes autem ejusmodi dolores, ubi inve-
 teraverunt, vix citra uestionem finiuntur.

204, 7.

C A P. XXIV.

*De Manuum & pedum articulorumque vitis.*²

In manibus pedibusque articulorum vi-
 15 tia frequentiora longioraque sunt. Quae
 in podagricis chiragricisque esse con-
 fuerunt, ea raro vel³ castratos, vel⁴ pueros
 ante feminae coitum, vel⁵ mulieres, nisi
 20 quibus menstrua suppressa sunt, tentant.
 Ubi sentire coeperunt, sanguis mitten-
 dus est. Id enim inter initia statim factum,
 saepe annuam, nonnunquam perpetuam va-
 letudinem bonam praestat. Quidam etiam,
 25 cum asinino lacte potu ex toto se eluif-
 sent, in perpetuum hoc malum evaserunt.
 † Quidam, cum toto anno a vino, mul-
 so, venere sibi temperassent, securitatem
 totius vitae consecuti sunt. idque utique
 30 post primum dolorem servandum est,
 etiamsi quiescit. Quod si jam consuetudo
 ejus facta est, potest quidem aliquis esse fe-
 curior

l. 2. M. F. P. De genuum doloribus & cura. l. 13. M. F. P. De articulorum doloribus in manibus pedibusque. l. 23. M. F. om. bonam. P. totam. l. 24. M. F. P. lacte epato. l. 26. M. F. P. om. ex toto. P. totio.

1 Marc. de Med. c. 34. 2 Cael. Aur. Tard. Pass. V. 2. Trall. XI. 1. Aret. de Morb. Diur. II. 12. 3 Aph. VI. 28. 4 Aph. VI. 30. 5 Aph. VI. 29. 6 Chesneau IV. 1. de Arthrit. p. 419, 420. Willis cap. 14. de Arthrit.

curior his temporibus, quibus dolor se remittit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur. quod fere ¹ vere autumnove fieri solet.

Cum vero dolor non urget, mane gestari debet; deinde ferri, aut inambulatione leni se dimovere, & si podagra est, interpositis temporibus exiguis, invicem modo federe, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, sine balneo, loco calido leniter perfricari; sudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum sumere ex media materia, ² interpositis rebus urinam moventibus, quotiesque plenior est, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, interest, si ne tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam, vel muriam duram ferverefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, & cum jam homo pati potest, pedes demittere superque pallam dare, & vestimento tegere, paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus destituat; ac deinde nocte cataplasinata ³ calefacientia imponere, maximeque hibisci ⁴ radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque est, utilioraque sunt refrigerantia, recteque in aqua quam ⁵ frigidissima articuli continentur; sed neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indurescant. Imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipso diu permanendum; sed ad ea trans-

l. 5. M. F. om. non. l. cad. M. F. P. manu. l. 6. M. F. feri. l. cad. M. F. P. om. aut. l. 6. M. F. P. levi. l. 10. M. F. P. leviter. l. 24. M. F. P. leviter. l. 28. M. F. P. fin. l. 29. M. F. P. om. que. l. 31. M. F. P. fit.

¹ Aphor. VI. 55. ² Optime, quia materia serosa est. ³ Aretacus de Curat. Diur. II. 12. ⁴ Plin. H. N. L. XX. c. 4. ⁵ Aph. V. 25.

eundum, quae sic reprimunt, ut emoliant.

Si major est dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miscendique cum cerato sunt, quod ex rosa factum sit: vel cerae & adipis suillae tantundem una liquandum, deinde his vinum miscendum, atque ubi, quod ex eo impositum est, incaluit, detrahendum, & subinde aliud imponendum est.

Si vero tumores etiam obcaluerunt, & dolent, levat spongia imposita, quae subinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter se mista, pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea

manibus pedibusque ¹ malagmata. Quod si nihil superimponi dolor patitur, id, quod sine tumore est, fovere oportet spongia, quae in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortex, vel cucumeris silvestris radix decocta sit; tum inducere articulis crocum cum succo papaveris & ovillo lacte.

At si tumor est, foveri quidem debet aqua egelida, in qua lentiscus, aliave ex reprimentibus verbena decocta sit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex cerussa, cui contritae herbae muralis succus sit adjectus. Lapis etiam, qui carnem edit, quem *σάκεροφά-*
Graeci vocant, excisus sic, ut pedes capiat, demissos eos, cum dolent, retentosque ibi levare consuevit. Ex quo in Assio ² sepulchra faciunt. Et lapidi Assio ³ gratia est ad juvandum.

Ubi

1. 4. M. F. P. quae composita. l. 16. M. P. om. dolor. l. 24. M. calida. P. congelida. l. cad. M. om. ex. l. 29. F. M. P. carnem exedit. l. 33. M. F. P. Assia. l. cad. M. F. Tasio. l. 34. F. M. P. om. ad juvandum.

¹ Nicol. Myreps. Sect. XXXIV. c. 10, 11. Scrib. Larg. c. 41. Comp. 158, 159. ² Plin. H. N. XXXVI. 17. ³ Plin. loco cit. Oribas. Synopf. II. 56.

Ubi dolor & inflammatio se remiserunt, (quod intra dies triginta fit, nisi vitium hominis accessit) modicis exercitationibus, abstinentia, unctionibus lenibus utendum est sic, ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum est.

237, 9.

Quibus vero articularum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori supersit: & crebriore vomitu, & si quis ex corpore metus est, vel, alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Erasistratus in podagricis expulit; ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: cum evidens sit omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri.

C A P. XXV.

De Refectione convalescentium a morbo. 20

Ex quocunque autem morbo quis convalescit, si tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquiescere: circa tertiam horam leniter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis causa, quantum juvat, ambulare, circumcisa omni negotiosa actione. Tum gestari diu; multa fricatione uti: loca, coelum cibos saepe mutare. Ubi triduo quatrduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per haec enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires suas recipiat. Cum vero

l. 2. M. F. P. quadraginta. l. 5. F. M. P. om. cum. l. 20. M. F. P. ignorare De Refectione convalescentium a morbo. l. 21. F. M. P. invalescit. l. 24. M. F. P. leviter. l. 27. M. F. P. negotiosa cogitatione vel actione.

Aph. VI. 49. 1 Libro quo de Podagra scripsit. Caelius Aurelianus. Tard. Pass. II. 2. in fine.

vero ex toto convaluerit, periculose vitæ genus subito mutabit, & inordinate ager. Paulatim ergo debebit, omiffis his legibus, eo tranfire, ut arbitrio fuo vivat. †

5 LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO.

10 **D**IXI de his malis corporis, quibus victus ratio maxime sub- 3, 29.
 venit. nunc tranfeundum est ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis pugnat. His multum antiqui auctores tribuerunt, & Erasiftratus, & hi qui se *improvisis* nominaverunt; praecipue tamen † Herophilus, deductive ab illo viri; adeo ut nullum morbi genus sine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt, qualia sunt vel Zenonis, vel Andreae, vel Apollonii, qui Mus cognominatus est. Horum autem usum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit; & cum omnia fere medicamenta stomachum laedant, malique succi sint, ad ipsius victus rationem potius omnem curam suam trans- 29, 7.
 15 tulit. Verum, ut illud in plerisque mor- 85, 7.
 20 bis utilius est, sic multa admodum corpori- 84, 25.
 bus nostris incidere consuerunt, quae sine medicamentis ad sanitatem pervenire non possunt. Id ante omnia scire convenit, quod omnes medicinae partes ita connexae sunt, † ut ex toto separari non possint: sed ab eo

I. 5. M. F. P. praeponeit *Corn. Cel. de Medicina. l. 6. a. M. F. P. abest Praefatio. l. 13. F. ii. l. 29. F. M. P. illud. l. 30. M. F. P. innexae.*

x Scribon. Larg. c. 68.

Q